ADVENTISTI SEDMOGA DANA

(SUBOTARI)

Pazin, 1966.

O. Teofil dr. Velnić

ADVENTISTI SEDMOGA DANA

/ SUBOTARI /

U SVJETLU KATOLIČKE NAUKE

PAZIN 1966

STUDIJSKI PRIRUČNIK
ZA SVEĆENIKE I BOGOSLOVE

IZDALO: Istarsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda u Pazinu.
ODGOVORAN: Dr. Božo Milanović
Pazin - Gupčeva 2.

R A Z J A Š N J E N J E

Prošle godine /1965/ napisao sam malu brošuru od 44 stranice: "S v j e d o c i J e h o v e" - u svijetlu katoličke nauke - kao studijski priručnik za svećenike i bogoslove. Istarsko književno društvo Sv. Ćirila i Metoda /Pazin - Gupčeva 2/ izdalo je tu knjižicu ciklostilom /uz cijenu od 100 din./

Neki čitaoci navedene brošurice zaželjeli su da bih nešto slično napisao i o "ADVENTISTIMA sedmoga dana" ili o "SUBOTARIMA", kako se obično nazivlju, koji su brojniji i rašireniji nego Svjedoci Jehove.

Predmnijevam da neće svi koji dobave ovu brošuricu imati i onu o Jehovcima pa ću zato prvo poglavlje prenijeti iz prijašnje brošure, jer je to potrebno za razumijevanje pitanja kako nastaju hereze - sekte, pogotovo adventističke.

Jehovci su doduše vrst adventista ukoliko očekuju drugi skori dolazak Kristov na svijet, ali oni su inače samostalno nastali i u vjerskim su nazorima pošli svojim putem: zabacili su sve kršćanske vjerske istine, osim što priznaju jedino Boga - Stvoritelja. - Adventisti pa tako i subotari priznaju barem neke kršćanske istine; većinu zabacuju ili ih ne spominju, odnosno o njima ne vode računa. Adventisti sedmoga dana razvili su

se izravno od Adventista pa je potrebno ipak nešto kazati uopće o postanku i razvitku adventista, a onda ćemo govoriti posebno o adventistima sedmoga dana ili subotarima.

Odmah navodim literaturu kojom sam se poslužio.

Upotrebljena literatura.

O adventistima kao i o subotarima postoji dosta obilna literatura. Svi pisci koji pišu o novijim vjerskim pokretima pišu i o njima. Sa katoličke strane piše o njima čuveni njemački teolog ALGERMISSEN u svojoj opširnoj knjizi K o n f e s s i o n s k u n d e. Imam pred sobom njegovo sedmo izdanje, izašlo god. 1957. Knjiga je prevedena na razne jezike. U talijanskom prijevodu izašla je već u trećem izdanju /Edizioni Paoline - Roma/.

Kod nas je god. 1930. DR. STJEPAN BAKŠIĆ napisao malu brošuru od 70 stranica pod naslovom: T k o s u a d v e n t i s t i i š t o h o ć e — Knjižica za narod, Zagreb. Mnogo manju knjižicu, od 30 malenih stranica, napisao je DR. NIKOLA ŽUVIĆ: N e d j e l j a - d a n G o s p o d n j i, Zagreb 1930.

Kod Slovenaca pisao je o njima DR. ANDREJ SNOJ: A d v e n t i z a m, n j e g a p o s t a n e k i n r a z v o j, p r o p a g a n d a i n n a u k. - Ljubljana 1931.

Pravoslavna biblioteka u Sarajevu izdala je god. 1925. malu knjižicu od 31 malene stranice od Prof. VASILIJA SKVORCOVA: O J e v r e j s k o - a d v e n t i s t i č k o j s u b o t i i h r i š ć a n s k o j n e d e l j i /vaskresenju/ z a š t i t u p r a v o s l a v n i h o d a d v e n t i s t i č k i h z a b l u d a. Ova knjižica, iako malena, veoma zgodno pobija adventiste sedmoga dana što se tiče svetkovanja subote.

Posve je razumljivo da je adventistička literatura o njima samima velika i brojna. Dosta su prošireni, imaju sredstva i svoja izdavačka poduzeća te mogu izdavati knjige koje onda jeftino prodaju ili besplatno dijele. Njihovi se spisi prema kanonu 1399. ne smiju čitati bez dozvole crkvene vlasti. Ja ću ovdje navesti neka njihova izdanja na hrvatskom jeziku koja sam imao u rukama, već i radi toga da se znade koja su, i da upadaju pod udar kanona 1399.

Najvažnija je adventistička publikacija kod nas:

1. - E. G. WHITE: V e l i k a b o r b a i z m e đ u K r i s t a i s o t o n e. Knjiga ima 564 stranice, izdana je od "Kršćanske adventističke crkve" u Zagrebu 1962. - Spisateljica je porijeklom iz SAD i glavna je začetnica i pobornica adventista sedmoga dana, kako ćemo kasnije vidjeti. Ova je knjiga prvi put izdana na engleskom jeziku god. 1888. Prevedena je na mnoge jezike, jer je adventisti smatraju svojim evanđeljem. U njoj se opisuje borba "koju je vodio Božji narod ostatka za očuvanje Kristovih načela, istine i morala u toku mračnog srednjeg vijeka", kako se veli u predgovoru. Slave se Wiklif, Hus, Luter, Kalvin i drugi koji imaju velike zasluge /!/ kao borci za slobodu vjere i savjesti protiv Rime-

ske crkve, za koju se kaže da joj je svrha doći do prevlasti nad svijetom ne birajući sredstva, i da je kriva za sve zlo na svijetu. Ovim duhom diše cijela knjiga gđe. White /čitaj Vajt/.

2. - E.G. White: Puut Kristu - Zagreb 1960. - 80 stranica. Ovo je adventističko nabožno štivo.

3. - E.G. WHITE: Stradanje Isusovo za spasenje čovječanstva. 40 stranica. Nabožno štivo. Novi Sad 1927.

Muž gospođe White bavio se također pisanjem. Od njega na našem jeziku imamo:

4. - J. G.VAJT: Velika borba između svijetla i tmine. Zagreb 1946. - 80 stranica. Svijetlo predstavljaju adventisti i njihovi preteče: razni heretici i reformatori. Svi se oni bore protiv tame, koju utjelovljuje Rimska crkva. Ovo je ekscerpt "Velike borbe", koju smo naveli pod br. I.

5. - J.G.VAJT: Kristove pričee. - Zagreb 1946. - 80 stranica. Pripada nabožnom štivu.

6. - C.L.TAYLOR: U izagnanstvu i k novom životu. - Novi Sad 1928. - 78 stranica. U obliku pripovijesti prikazuje se kako je adventizam spasonosan.

7. - ARTHUR S.MAXWELL: Natrag k Bogu (sa engleskog) Zagreb, god.? - 72 stranice. Nabožno štivo.

Od domaćih adventista imamo:

8. - ALBINO MOČNIK: Na pragu novoga doba. Novi Sad 1928. - I22 stranice. Dokazuje kako će adventizam spasiti svijet.

9. - ANTON LORENCIN: Krist pobjednik smrti. Beograd 1956. - 66 stranica. - Adventističko nabožno štivo.

IO. -ANTON LORENCIN: Sretna obitelj, Zagreb 1962. - 64 stranice. Raspravlja o sretnom adventističkom braku.

II. -ANTON LORENCIN: Pravi Kristovi sljedbenici kroz vjekove, Zagreb 1963. - 80 stranica. Nabožno štivo.

I2. - MIRKO GOLUBOVIĆ: Božji dani odmora kroz vjekove. - Zagreb 1957. - 62 stranice. Dokazuje kako subota, a ne nedjelja, ima biti kršćanski praznik.

I3. -MIRKO GOLUBOVIĆ: Kršćanin i njegova vječna budućnost. - Zagreb 1964. - I28 stranica. Nabožno štivo.

I4. - Kršćanska adventistička crkva - Beograd 1953. izdala je dosta veliku knjigu od 3I2 stranica pod naslovom: Isusov život - za upotrebu pri bogoslužju. Prikazuje se Isusov život na temelju evanđelja, ali u duhu adventističkog vjerovanja.

Imam pred sobom i male raznobojne letke od 8 malenih stranica što ih je izdala "Kršćanska adventistička crkva u Beogradu" u 1965. godini. Ti su letci:

I. - Tko je Krist - njegov život, nauka i misija.

2. - Sveto pismo je reklo istinu.

3. - Zašto smc bolesni? - savjeti svetog pisma o zdravlju.

4. - Kristova nauka

putokaz novome životu.

5. - Tko su adventisti - njihovo vjerovanje i učenje.

6. - Kako vaš dom može biti sretan.

7. - Koji je dan Bog posvetio? itd.

Neupućeni vjernik, kad čita adventističke knjige polemičkog tona, kao one spomenute pod br. I i 4, vidjet će odmah njihovu svrhu i smjer, ali kad čita one druge - adventističko nabožno štivo - neće tako lako opaziti njihovu protukatoličku tendenciju. Te su knjige pune, pače prepune citata sv. Pisma i nukaju čovjeka na popravak života. Biblijske riječi koje se kose s njihovim vjerovanjem naprosto ne spominju, pa izgleda da je sve u redu. Inače su sva ta adventistička nabožna štiva dosadna zbog svoje jednoličnosti. Govore i prevrću iste teme na isti način; kako jedna knjiga tako i druga, pogotovo ako su obje od istoga pisca.

Ovdje sam naveo samo one adventističke knjige koje sam imao prigodom pisanja ove rasprave. Uz ove navedene ima još dosta druge literature o adventistima na našem jeziku.

Adventisti već 10 godina izdaju u Beogradu svoj mjesečnik: Glasnik kršćanske adventističke crkve.

Kako je već spomenuto, a i kasnije će se to bolje vidjeti, neke knjige Gđe. Vajt sadrže dosta uvredljive izraze prema Katoličkoj crkvi. Po njezinom primjeru istim su se rječnikom služili i drugi

adventistički pisci i propovjednici. U novije se vrijeme opaža kod adventista neki blaži stav prema Rimskoj crkvi. Drugi Vatikanski sabor posebice je istaknuo kako svi ljudi imaju biti što obazriviji jedni prema drugima. Pravom se možemo nadati da će se ovaj duh obazrivosti odraziti u buduće još više u adventističkoj literaturi.

U ovoj se raspravi dokazuje kako je adventistička nauka neispravna i kriva. Adventisti isključivo baziraju svoju nauku na sv. Pismu, pa onda dokazujemo, i to ponajviše navodim iz sv. Pisma, kako adventizam predstavlja jedno krivo vjersko uvjerenje. Upozoravamo na njegove konačne posljedice u pitanju vječnoga spasenja. Ovim dokazivanjem i upozoravanjem ne želimo nipošto vrijeđati njih osobno.

PISAC.

I. ŠTO JE SEKTA I KAKO NASTAJE

Ovdje imamo pred očima kršćanske sekte, i to one novijeg datuma. Sekta je, naime, vjerska zajednica koja se je u vjerovanju odijelila od velike kršćanske zajednice i zauzela redovito neprijateljski stav prema prijašnjoj zajednici.

Sveopća kršćanska zajednica, a to je za nas konkretno Katolička Crkva, temelji svoju dogmatiku i moralnu nauku na Božjoj objavi, točnije, na nauci Isusa Krista. Katolička dogmatika jasnim dokazima poistovjetuje današnju vjersku nauku s naukom apostolskog doba, odnosno, s naukom Evanđelja.

Nove vjerske sekte - o kojima govorimo - pojavljuju se od 17. do 18. stoljeća poslije zaključenja Božje Objave. Iz prave Objave uzele su neke vjerske istine, koje su im se svidjele (hairein = izabrati po volji = hereza), pridodale su viđenja, zanesenja, nadahnuća svojih osnivača ili osnivačica i eto nove vjere, a mi kažemo sekte.

Ovakav je približno postanak adventista i svih njihovih vrsta. Za neke se njihove osnivače znade da su bili duševno rastrojeni, pa nije ni čudo da se je ovo odrazilo i na njihovim vjerskim nazorima.

Može se pitati: a kako su ovi ljudi ipak našli pristaša i sljedbenika?! Na ovo odgovaramo: pokretači imaju ipak neke naravne sposobnosti, koje im se ne mogu zanijekati. Oni sugestioniraju i pojedince i mase, i obećanjima ih povuku za sobom. Mase ne reflektiraju, a pojedinac

u masi — kolektivu — izgubi samostalnost i on se s masom kreće i slijedi vođu. A opet među vjernicima novoga pokreta ima onih koji su osobno neuravnoteženi i u naučavanju vođe nađu nešto što baš odgovara njihovim željama i nagnućima, pa postanu fanatični sljedbenici i daljni širitelji novog vjrskog pokreta, odnosno sekte. Pojavi sekta i njihovom širenju dosta pogoduju i vanjske, svjetske, političke prilike. Ratovi pogotovo stvaraju pogodno tlo za razne adventističke sekte.

U prvom i drugom svjetskom ratu ljudi su iskusili svakovrsne nevolje. Živci su im oslabili. Traže oslobođenje iz teškog stanja ili barem neko olakšanje. Tada im dolaze "proroci" s najružičastijim obećanjima. Dokazuju im iz sv. Pisma da je posve siguran i bliz drugi dolazak Kristov na zemlju. S ovim dolaskom povezuju Kristovo Hiljadugodišnje kraljevstvo na svijetu u obilju svega što si čovjek može poželjeti. Ljudi naivni i neupućeni u vjerska pitanja i u tumačenje sv. Pisma povjeruju i slijede obećanja. Ova se doduše ne ispunjavaju, ali se onda nadodaju nova obećanja nadom da će ipak jednom nešto biti. Propovjednici ovih obećanja fanatiziraju sljedbenike i oni ne vide neosnovanost svoga vjerovanja. — Nekima imponira i privlači ih duh požrtvovnosti u nekim sektama. Za vrijeme rata bilo je adventista koji nisu htjeli prihvatiti oružje da ratuju. Neki su zato trpjeli velike fizičke muke, pa i samu smrt, jer su bili smatrani kao dezerteri i veleizdajnici.

Možemo se napokon pitati: zašto Bog koji hoće da svi kršćani budu jedno (Iv. 17, 11) dopušta toliko cijepanje u kršćanstvu? — Na ovo odgovaramo: Bog je obdario čovjeka razumom i slobodnom voljom. Razumom može čovjek poznati i razlučiti dobro od zla. Slobodnom voljom može slijediti dobro ili zlo. Bog pušta čovjeka slobodna na ovom svijetu, ali ne bez odgovornosti. Čovjek će jednom odgovarati, kako se je služio svojom slobodom;da li je težio k svojem cilju putem koji mu je Bog pokazao u objavi i razumu, ili je čovjek sašao na stranputicu — Sekte su živa opomena svakom vjerniku da čuva i jača svoju vjeru, da je osvježuje sakramentima, jer brodolom uvijek prijeti dok je čovjek na ovome svijetu. — Opomena sv. Pavla vrijedi i danas: "Molim vas, braćo, pazite se onih koji prave razmirice i spoticaje suprotne nauci, koju vi primiste! Izbjegavajte ih! Takvi ne služe našem Gospodinu Isusu Kristu, nego slatkim i laskavim riječima zavode srca priprostih" (Rim 16, 17).

Pripadnika sekte ipak mrziti ne smijemo, jer je i on naš bližnji. Što mi osuđujemo, ono je njegova zabluda. Zapovijed ljubavi prema bližnjemu nuka nas da ga žalimo, da se molimo za njegovo obraćenje, a u prigodi da i poradimo, da se vrati u pravu zajednicu Kristovih sljedbenika pa da ne propadne na vijeke.

2. A D V E N T I S T I

U ovoj našoj raspravi želimo prikazati samo adventiste sedmoga dana ili subotare. Pošto su se oni razvili od adventista uopće, potrebno je kazati nešto o adventistima kao takvima.

Danas ima oko 50 vrsti adventista. S vremenom će ih biti još i više, ukoliko nekih ne nestane. Čim nastane neka posebna zajednica koja se u nečemu ne slaže s onom iz koje je proizašla, proglasi se samostalnom i uzme si drugo ime. Sve se slažu u tome da će drugi Kristov dolazak (adventus) biti doskora, pa one sve imaju zajednički naziv: adventističke.

Začetnik adventističke nauke je WILLIAM MILLER. On se je rodio 15. II 1782. godine u Pittsfieldu u SAD. Roditelji su mu bili siromašni farmeri. Vjerski su pripadali Baptistima, pa tako i njihov sin. Baptisti su se pojavili u Engleskoj g.1630. Vjeruju u kalvinističku predestinaciju, tj. da su neki ljudi preodređeni za raj, a drugi za pakao; priznaju kao valjano krštenje samo ono koje biva uronjavanjem i u odrasloj dobi. Računa se da ih ima do 22 milijuna, od toga u SAD 19 milijuna.

William Miller bio je u mladosti željan znanja, ali budući da su roditelji bili siromašni, nije mogao u škole. Onda je sam stao čitati sve što mu je došlo u ruke. Čitajući sve i svašta postao je potpuni bezvjerac. Kad se je god. 1816., u dobi od 34 godine, vratio iz englesko-američkog rata, počeo se je više baviti vjerskim pitanjima i postao je vjernik

"Redovnih baptista". Mnogo je čitao Bibliju, osobito mjesta koja govore o drugom dolasku Kristovu na svijet.

Sveto Pismo govori doista na više mjesta o drugom Spasiteljevom dolasku na svijet, ali to se odnosi na svršetak svijeta prigodom sudnjega dana. Miller i, po njemu, adventisti drže da će to doskora biti.

Čitajući proroka Danijela i Otkrivenje(Apokalipsu) Sv. Ivana, Milleru je sinula misao da je on našao i ključ po kojem će izračunati vrijeme drugoga Kristova dolaska. - Prorok Danijel u 8. poglavlju svoje knjige slikovito govori o raznim kraljevstvima koja će se na Srednjem istoku dizati na ruševinama prijašnjih. U 8. retku veli se: "I reče mi: do dvije tisuće i tri stotine dana i noći; onda će se svetinja očistiti". Ovo se ima razumjeti o jeruzalemskom hramu, a Miller je to shvatio da se tu radi o očišćenju svijeta kroz požar zemlje na svršetku svijeta. Prema 4. knjizi Mojsijevoj (13, 34) jedan dan označuje vrijeme od jedne godine. Dakle 2300 dana jednako je 2300 godina. — Kada da se stavi početak za ovih 2300 godina? Miller se je brzo snašao. On je stavio početak u g. 457. prije Krista kad je izašao nalog da se ponovo podigne jeruzalemski hram i kad se dio Židova povratio iz babilonskog sužanjstva. — Ako se od 2300 oduzme 457 g. prije Krista, dobije se 1843. godinu. Dakle po izmaku ove godine, to jest 1844. bit će očišćenje svijeta o kojem govori Danijel prorok, odnosno te godine doći će, prema Milleru,

Isus Krist drugi put na svijet.

Miller je tada počeo propovijedati i drugima navješćivati ovo svoje "veliko iznašašće i otkriće". God. 1833. izdao je knjigu "D o k a z i i z s v e t o g P i s m a z a d r u g i d o l a z a k K r i s t o v o k o g o d i n e 1844". — Kasnije je tačno odredio i dan. To će biti početkom proljeća, i to na dan 22. III 1844.

Lakovjernih je i naivnih ljudi bilo uvijek, pa tako su i sada nekoji povjerovali Milleru i postali njegovi pristaše. Što je bila bliža god. 1844. to je broj pristaša više rastao. Neki su bili tako zaneseni i uvjereni o Millerovom otkriću da one godine(1844) na proljeće nisu ni obrađivali svoja polja, jer da im od toga dana ne će više trebati ni hrane niti ičega. Otada će se nalaziti u "Kristovom zemaljskom raju" gdje će plivati u obilju svega. Bilo je i takvih, koji su svoja imanja darovali "nevjernicima", to jest onima koji nisu vjerovali njihovom vođi Milleru.

Napokon je došao 22. III 1844. — Čekali... očekivali... nisu ništa dočekali! Dan je prošao tiho i mirno kao svaki drugi dan! — Razočaranje je bilo veliko. Dosta njih se je otrijeznilo i napustilo Millera i njegov vjerski pokret, tačnije, njegovo vjersko maštanje.

Miller se je, dakako, najviše razočarao. Javno je priznao da se je u računu prevario i htio je da sve napusti. Ali tada je nastupio njegov pristaša Snow sa svojim računom i "viđenjem". Počeo je dokazivati da je Spasitelj uistinu imao do-

ći na 22. III 1844., ali je zakasnio za pola dana, odnosno za pola godine. To je prorečeno u priči o deset djevica (Mt 25) gdje je govor o čekanju zaručnika koji je zakasnio više od pô dana: mjesto da dođe po danu, on je došao kasno po noći. Tako će i Spasitelj, kad nije došao 22. ožujka 1844., sigurno doći 22. listopada iste godine. Zašto je Krist zakasnio, opra obrazložio je Snow time što je Spasitelj htio da se vjernici pokorom i molitvom bolje priprave na njegov dolazak. Ovo Snowovo otkriće činilo se je i Milleru i ispočetka malo čudno, ali što čovjek želi to lako povjeruje, pa tako se je i Miller oduševio i s oduševljenjem počeo navije-štati drugima sigurni Kristov dolazak na 22. listopada 1844. Usprkos razočaranju na 22. ožujka mnogi su se opet oduševili i sebe uvjerili da će Spasitelj sigurno doći na 22. listopada 1844. Millerov je pokret tada brojio 200 propovjednika i oko 200.000 vjernika. Nekoji nisu ni brali plodove, što dozrijevaju u rujnu i listopadu, jer im poslije 22. listopada ništa ne-će trebati: oni će već tada biti u hiljadugodišnjem Kristovu kraljevstvu na zemlji! — Trgovačke kuće s odjećom u Bostonu izvjesile su velike rasprodajne plakate s natpisom: Bijela odijela za najjeftiniju cijenu po najnovijoj modi za ulazak u nebo! Millerovi i Snowovi vjernici kupovali su i trošili novac, pa i onako im više neće trebati, a ni vrijediti, i kupovali su bijele odore, da dolazak Spasiteljev bude što svečaniji. — Kasniji adventisti niječu da su njihovi predšasnici kupovali bijele odjeće.

Napokon je svanuo toli očekivani 22. listopada. U svečanim bijelim odijelima izašli su Millerovi vjernici izvan grada. U veselom raspoloženju s pogledom uprtim prema nebu, prema riječima Evanđelja: "A kad se ovo počne zbivati, gledajte: Podignite glave svoje, jer se približuje otkup vaš" (Lk 21, 28), očekivali su pojavu svijetlog oblaka na kojem će ugledati Spasitelja. Oduševljeno su pjevali nabožne pjesme. Sve je bilo elektrizirano od veselja i zanosa. Ustrpljivo čekaju. Došlo podne, Očekivanje postaje nervozno. Približava se večer. Nervoznost raste. Počeo padati prvi mrak... Nema ništa... Počela se hvatati tama... i ljudi tužni... razočarani počeli se vraćati svojim kućama, koje su jutros napustili s uvjerenjem da se neće više nikada u njih vratiti... Fiasko, razočaranje je bilo potpuno!

Jedan Millerov prijatelj i vjernik pisao je kasnije: "Ja sam napustio zbor i plakao kao dijete. Vrijeme je bilo prošlo, a iščekivani Gospodin nije došao. Mi smo morali kazati kao nekoć Marija Magdalena: uzeli su moga Gospodina, ne znam kamo ga položiše". — Jedan drugi piše opet: "Dan je prošao i ostavio one koji su čekali, tako tužne. Čaša miomirisa već unaprijed osjećajnih besmrtnih radosti ležala je razbijena pred njihovim nogama. Oni su toliko molili: Dođi, Gospodine Isuse! Ali on nije došao".

Iza onoga velikog razočaranja na 22. listopada 1844. god. mnogi su se otrijeznili i napustili Millera. Nekoliko mjeseci prije 22. listopada Miller je počeo

oštro udarati protiv svih postojećih crkava, koje nisu odobravale njegov vjerski pokret. Tako i protiv baptističke crkve kojoj je on službeno još uvijek pripadao kao i većina njegovih vjernika.

Poslije neuspjeha od 22. listopada vidio je i sam Miller kako je bio nesmotren njegov napad i oporba protiv sviju crkava. Zato je 3. XII 1844. javno napisao: "Mi smo krivi, što smo htjeli podignuti svoju vlastitu odijeljenu crkvu. Neka nam Bog oprosti." Ovo pokajanje nije Milleru koristilo. On je sa svojim pristašama bio u siječnju g. 1845. izopćen iz baptističke crkve.

To je izopćenje na dosta njih djelovalo te su radije napustili Millera nego da budu izvan svoje baptističke crkve. Izopćenje i razočaranje na 22. listopada posve je prorijedilo Millerove pristaše. Svi su znaci bili da će se Millerov vjerski pokret posve utrnuti. Ali tada je nastupila "sestra Vajt" — o kojoj ćemo napose govoriti. Ona je prevela adventizam u "adventizam sedmoga dana" tako da je zadržano Millerovo naučavanje, a istaknuta subota ostala je kao vjerski praznik. Ona se zato smatra začetnicom "adventista sedmoga dana" ili, kako se kraće kaže, "subotara".

Do god. 1845. adventizam nije bio organiziran. Poslije izopćenja iz baptističke crkve sazvao je Miller sve svoje preostale pristaše na sastanak u gradu Albay (države New York). Tu je bila predložena službena nauka, koja je nazvana "adventizam", i određen ustav nove crkve. Temeljna je nauka da će Krist doskora doći.

Tada će uskrsnuti pravednici i s njim kraljevati hiljadu godina na zemlji. Drugu njihovu vjersku nauku vidjet ćemo već kasnije.

Miller je umro 20.XII.1849. — Već prije njegove smrti počeli su se adventisti cijepati u razne ogranke koji se, doduše slažu u temeljnim tvrdnjama, a razilaze se u nekim potankostima glede budućeg Kristovog dolaska, glede naravi i stanja duša pokojnika i svetkovanja subote.

Najvažnije adventističke skupine jesu:

1. Adventisti sedmoga dana,
2. Adventisti kršćani,
3. Evanđeoski adventisti,
4. Životno adventističko jedinstvo,
5. Božja crkva,
6. Adventistička braća vremena.

Uz njih ima manjih skupina — blizu 50. Najbrojniji su adventisti sedmoga dana. Unaprijed ćemo govoriti isključivo o njima. Pošto su oni najbrojniji, to ćemo ih u ovoj raspravi nazivati ili "adventisti sedmoga dana" ili naprosto "adventisti", a ponekad i "subotari", ukoliko napose ističu svetkovanje subote mjesto nedjelje.

3. SESTRA VAJT, ZAČETNICA "ADVENTISTA SEDMOGA DANA"

Dok svim vjerama i njihovim ograncima (sektama) jesu začetnici muške osobe, adventisti sedmoga dana ili subotari čine iznimku. Njihova je utemeljiteljica "sestra Vajt", kako je oni zovu. Ona je dobila prezime po svome mužu James White, (čitaj Vajt) s kojim se je vjenčala 1846. On je bio baptistički propovjednik, a onda Millerov sljedbenik. Sa svojom je ženom kasnije riječju i perom širio adventizam sedmoga dana. U pokretu nije ni izdaleka važio kao njegova žena Jelena. Djevojačko ime sestre Vajt bilo je Ellen Gould Harman. Rođena je u Portlandu (Maine) u SAD g. 1825. Umno je bila dosta nadarena i izobražena. Odlikovala se je jakom energijom u provođenju svojih odluka. Inače je bila prilično slaba zdravlja. Umrla je g. 1915. u dobi od 87 godina također u SAD. Za života je dolazila i u Evropu da širi i oduševljuje svoje vjernike. Bila je uvjerena da joj Bog u viđenjima i zanešenjima objavljuje nebeske stvari, osobito kod tumačenja starozavjetnih proročanstava. Naginjala je na histeriju. Tko čita njezinu knjigu"Velika borba između Krista i sotone", više će se puta zapitati: je li ova osoba bila duševno uravnotežena? — Vješto operira sa citatima biblije, ali ih samovoljno primjenjuje svojim maštanjima. Ovo se osobito opaža pri svršetku knjige kad opisuje svršetak svijeta i uništenje grješnika, pa i samog

sotone, stavljajući sve to u kontrast sa srećom pravednika i slavom Spasitelja. — Boluje od fiksne ideje da je sotona kriv za sve zlo na svijetu i da mu katolička crkva u svemu ide na ruku i da je ona najviše zla prouzrokovala time što je nedjelju uvela mjesto subote kao blagdan. Sestra Vajt sama jasno otkriva svoje duševno stanje kad na str. 11. svoje spomenute knjige:"Velika borba" piše: "Prosvjećenjem Svetoga Duha otkriveni su piscu (to je ona sama) ove knjige prizori duge svjetske borbe između dobra i zla. Više puta mi je dano da posmatram prizore strašne borbe između Krista, Kneza života, Tvorca našega spasenja, i sotone, kneza zla, uzročnika grijeha i prvog prestupnika Božjeg zakona... Kad mi je Duh Božji otkrio velike istine svoje Riječi i pokazao prizore svoje prošlosti i budućnosti, zapovjeđeno mi je da i drugima otkrijem što mi je prikazao...

§ § § §

Na dan očekivanja Kristova dolaska na svijet — 22.X 1844. — Miller je imao oko 200.000 pristaša. Poslije neispunjenog očekivanja i izopćenja iz baptističke crkve njihov je broj spao na oko 50.000. Organiziranjem pokreta 1845. stanje se je poboljšalo u toliko da je bilo manje otpada. — I sada je nastupila Jelena Vajt-Harman, kao od Boga poslana proročica. Izjavila je da je imala nebesko viđenje i da je promatrala kako je Krist dne 21. X 1844. uistinu unišao u svetište, ali ne u svetište zemaljskoga Jeruzalema, već

nebeskoga. To je učinio zato da ga očisti od grijeha djece Božje; najveći je pak grijeh djece Božje što su obeščastili "dan Gospodnji" slaveći ga u nedjelju, a ne u subotu. Prema tome Miller je dobro proračunao dolazak Kristov, odnosno njegovo očišćenje svetišta. Ovim je ona podigla vjeru adventista u Millera. Budući da je bila pronicava duha, vidjela je da bi trebalo dati adventističkom pokretu neki puniji sadržaj, očitiju suštinu, a ne govoriti vjernicima samo o dolasku Kristovu na svijet, pogotovu kad se dva tako napeta očekivanja nisu ispunila.

Na njezin prijedlog bilo je odlučeno da se više ne govori o nekom određenom vremenu dolaska Kristova na svijet, nego uopće o njegovom skorom dolasku. Glavnu pak novost uvela je u adventizam svetkovanjem subote mjesto nedjelje.

Svetkovanje subote mjesto nedjelje zagovarala je jedna baptistička grupa kojoj je Jelena Vajt prije izopćenja pripadala, ali to se nije toliko isticalo. Kad je pak sestra Vajt na poticaj istomišljenice R.Preston pročitala knjigu, koju je izdao g. 1846. pomorski kapetan Joseph Bates o svetkovanju subote, tako se je za to oduševila da je to postala opet jedna njezina fiksna ideja. Svuda je to širila i riječju i perom. Adventisti koji su poprimili ovo njezino naučavanje i uzeli svetkovanje subote kao svoje izrazito obilježje prozvali su se g. 1860. „a d v e n t i s t i s e d m o g a d a n a", a drugi su ih počeli nazivati kraćim imenom „s u b o t a r i".

Uz uvođenje subote kao blagdana uvela je sestra Vajt i uzdržavanje od mesa,

alkohola, pušenja i narkotičnih stvari, o čemu ćemo još govoriti.

Na taj način zaslugom "sestre Vajt" dobio je adventizam jednu svoju novu granu, koja je najbrojnija od svih drugih te se negdje — pa i kod nas — adventisti poistovjetuju s adventistima sedmoga dana. Oni dakako drže — a to i jest — Jelenu Vajt za svoju utemeljiteljicu i osnivačicu i za Božju nadahnutu proročicu.

Sestra Vajt je dosta pisala. Uz tri navedene knjige u popisu literature ona je napisala na engleskom: Iskustva i vizije; Misli na brijegu osam blaženstava; Život Isusa Krista; Povijest apostola; Putem velikoga liječnika; Svjedočanstva (2 sveska); Život i rad (autobiografija).

. . .

Kad je Napoleon bio na vrhuncu svoje moći i slave, te je držao papu u zarobljeništvu, netko mu reče da bi sada mogao uvesti novu vjeru i nametnuti je ljudima. Napoleon je odgovorio:"Tko hoće da uvede novu vjeru, treba da s križem ide na Kalvariju i ondje se dade na križ razapeti, a meni se to ne da!" — Adventisti sedmoga dana osnivaju svoju vjeru na viđenjima jedne žene, neuravnotežene u svemu. Može li postojati veća naivnost i površnost, i to još u stvarima od kojih zavisi sretna ili nesretna vječnost?! Čovjek bi to teško vjerovao, da to ne vidi kod adventista.

4. - ADVENTISTIČKO VJEROVANJE.

Pošto su adventisti sedmoga dana — pogotovo kod nas — najbrojniji i najraširenij od svih drugih adventističkih ogranaka, to ćemo ih unaprijed nazivati samo kraćim nazivom "adventisti", a imamo pred očima adventiste sedmoga dana ili subotare.

Kad govorimo o vjerovanju adventista, ne možemo kazati da su bezvjerci. Oni vjeruju neke kršćanske istine, ali nekoje shvaćaju na svoj način; a neke naprosto ne priznaju, pače ih pobijaju.

Sam čovjek mogao bi doći svojim razumom do nekih vjerskih istina, kao na primjer da Bog postoji, da ga treba štovati, a ne vrijeđati, da zlo treba da bude kažnjeno, a dobro naplaćeno, i slično. Ali do svih vjerskih istina čovjek ne može da dođe. Zato mu ih je Bog izričito objavio preko nekih izabranih ljudi ili preko Božjeg Sina dok je bio vidljivo na svijetu. —Cijela je Božja Objava jednake važnosti i vrijednosti, i čovjek je dužan, kao stvor posve ovisan o Bogu, da primi, vjeruje i živi po Božjoj Objavi.

Gdje je pak sadržana Božja Objava? Objava je sadržana u predaji (tradiciji) i u sv. Pismu. Evo u ovoj temeljnoj istini adventisti pogrešuju i idu svojim putem. Temelj je njihovog vjerovanja nepotpun, pa nije čudo da im je i vjerovanje manjkavo i u koječem krivo. Oni drže da je sv. Pismo isključivi temelj vjerovanja. Predaju oni ne priznaju. A ipak je

predaja u nečem i važnija nego sv. Pismo. Sv.Pismo nam olakšava da nađemo nekoje vjerske istine, ali sve te istine možemo mi naći i u predaji, iako težim putem. Predaja je sadržana u naučavanju crkvenog nepogrešivog učiteljstva i u spisima svetih otaca, tih prvih kršćanskih učenjaka i svetih muževa. Isus Krist nije ništa napisao, niti je gdje naredio da se njegova nauka napiše. On je naredio da se njegova nauka propovijeda, dakle naredio je da se ona predajom širi. Pojedine knjige, osobito Novoga zavjeta, nastale su uslijed neke prigode. Pisci knjiga sv. Pisma uzeli su iz predaje ono što su upisali u svoje knjige. I samo sv. Pismo govori nam o postojanju predaje. Sv. Ivan na koncu svoga Evanđelja veli hiperbolično da na cijelom svijetu ne bi mogle stajati knjige koje bi sadržavale sve što je Isus naučavao. Dakle ima mnogo toga što je Isus naučavao, a nije sadržavano u knjigama, odnosno u sv. Pismu.

Sv.Pavao u poslanici Kološanima piše: "Tako dakle, braćo, stojte i držite predaje koje naučiste ili propovijedanjem ili poslanicom našom". (Kol 2, 15).

Drugo krivo uvjerenje koje adventisti po primjeru protestanata stavljaju u temelj svoga vjerovanja je to, da čovjeka —vjernika, kad čita sv. Pismo, nadahnjuje Duh Sveti kako i što ima da shvati, odnosno stavi u djelo. Duh Sveti nadahnjuje i čuva da ne pogriješi u vjerskim stvarima kao što ni u tumačenju sv. Pisma samo nepogrešivo učiteljstvo Crkve na čelu sa rimskim papom. Pojedinac mo-

že posve krivo shvatiti pojedina mjesta sv. Pisma. To najočitije dokazuje mnoštvo protestantskih i adventističkih vjerskih ogranaka: svi oni koji temelje svoje vjerovanje na sv. Pismu, a različno shvaćaju ista mjesta sv. Pisma. Zar onda Duh Sveti jednoga nadahnjuje ovako, a drugoga drukčije?!

Prosti vjernik može čitati sv. Pismo. Neka lakša mjesta shvatit će i sam svojim razumom, ali kad naiđe na teža mjesta, mora gledati kako to tumače egzegeti. To su ljudi koji se cijeli život bave tumačenjem sv. Pisma i, prije toga su mnogo učili istočne jezike, osobito hebrejski i grčki, a ujedno su proučavali običaje istočnih naroda i prilike u kojima su biblijski pisci živjeli. I kod svega toga njihovo tumačenje može biti neispravno, jer je čisto ljudsko. Kad nepogrešivo učiteljstvo Crkve protumači ili primijeni neko mjesto sv. Pisma na neku istinu, tek tada može čovjek biti siguran da se ono mjesto ima onako razumjeti.

Adventisti se u tumačenju i primjenjivanju sv. Pisma ponajviše oslanjaju na shvaćanje "sestre Vajt", a ona nije poznavala ni istočne jezike, a ni sv. Oce ni stručne tumače sv. Pisma. Oslanjati svoju vjeru na subjektivno mišljenje "sestre Vajt", koja je bila podložna bolesnim obmanama, nije nimalo pouzdano, a ni pametno.

Nakon što smo pokušali dokazati — makar ukratko — kako je temelj adventističkog vjerovanja manjkav i pogrešan, dotaknut ćemo se nekih kršćanskih istina koje adventisti krivo shvaćaju ili

ih naprosto ne priznaju. Analizirati cijelo njihovo vjerovanje je nemoguće u maloj brošurici, kakva je ova naša. Trebalo bi napisati veliku i debelu knjigu da se dokaže neispravnost i manjkavost njihovog vjerovanja. Mi ćemo se ovdje dotaknuti samo nekih njihovih zabluda i sa što kraćim odgovorom.

5. ADVENTISTIČKE VJERSKE ZABLUDE

Presveto Trojstvo je temeljna kršćanska istina. Adventisti spominju presveto Trojstvo, ali dok Ocu i Sinu pripisuju Božansku narav, o Duhu Svetomu govore nejasno. Zovu ga "Sveti Duh" koji nadahnjuje vjernika dok čita sveto Pismo. On bi bio kao zamjenik Boga Sina; ne govore da bi on bio iste naravi, istobitan, posve jednak u svemu Ocu i Sinu. Iz njihovih spisa izgleda da ga smatraju kao Božju silu, kao jednu Božju vlastitost.

Vjerski adventistički pisac A. Lorencin u svojoj navedenoj knjizi:"Krist pobjednik smrti " na 6 stranica (36-41) piše o Duhu Svetomu, ali ne o njegovoj naravi, bivstvu, proizlaženju od Oca i Sina, već samo o njegovom djelovanju. To se vidi i po naslovu ovog poglavlja: *Rad Svetoga Duha*. — Ne kažemo ovdje da oni ne vjeruju u Božansku narav Duha Svetoga, već samo da se to ne može razabrati iz njihovih spisa. -Ovo pitanje o istobitnosti Duha Svetoga sa Božanskom naravi Oca i Sina od velike je

važnosti u pitanju valjanosti adventističkog krštenja. Ako oni ne bi vjerovali da je Duh Sveti istobitan s Ocem i Sinom, to onda njihovo krštenje ne bi vrijedilo. Katolička Crkva priznaje valjanim njihovo krštenje podijeljeno: U ime Oca i Sina i Duha Svetoga, dakako predmnijevajući da djelitelj krštenja vjeruje i svojim riječima izražava istobitnost triju božanskih osoba.

. . .

N a u k a o s a k r a m e n t i m a

kakvu uče adventisti pogrešna je. Zabacuju sakramenat potvrde, ispovijedi i svećeničkog reda. Ne priznaju misnu žrtvu, a ni ženidbu kao sakramenat. Krštenje priznaju kao sakramenat, ali krivo drže da je valjano samo krštenje odraslih. Krštenje djece smatraju nevaljanim, jer da je za krštenje potrebita vjera u Kristove zasluge, a djeca (malena) ne mogu je imati. — Priznaju i "sakrament zadnje večere", ali u njemu nema euharistijskog Spasitelja, jer nemaju svećeničkog reda, a opet pri tom se služe bezalkoholnim vinom što je nevaljana materija za Euharistiju.

Osvrnut ćemo se u kratko na te adventističke zablude o sakramentima.

. . .

Sakramenat sv.krštenja. Adventističko krštenje uronjavanjem posve je valjano kad ima ove uvjete: a) Djelitelj krštenja mora imati namjeru da svojim činom vrši ono što prava Isusova crkva tim činom vrši;
b) Da pozitivno ne isključuje istobitnost Duha Svetoga s Ocem i Sinom, kako je to gore rečeno;
c) Da voda bude naravna i da izgovara riječi krštenja u isto vrijeme kad uronjava krštenika;
d) Ako je krštenik odrastao, mora, dakako, imati volju da bude kršten.

Krivo je adventističko naučavanje da krštenik mora biti odrastao, i da krštenje djece zato ne valja, kao i to da je krštenje uronjavanjem jedino valjano.

Krštenje djece posve je opravdano, potrebito i naređeno od Spasitelja. Spasitelj jasno veli: "Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne će unići u kraljevstvo nebesko" (Iv. 3,5). Ovdje su uključeni svi, pa i djeca. — Sv. Pavao je pokrstio u Filipima cijelu Lidijinu kuću kao i kuću tamničara u istom gradu (Dj. Ap. 16, 15-33). Pravom se predmnijeva da je tu bilo i djece. — Spasitelj je došao da spasi sve ljude pa i djecu. Napokon kakvo bi to bilo spasenje kad za najnevinije članove ljudskog roda ne bi bilo providjeno spasenje? Crkveni pisac Origen (186-255) i sv.Augustin pišu i dokazuju opravdanost krštenja djece protiv nekih krivovjeraca koji su, kao današnji adventisti, zabacivali krštenje djece.

Mi ne niječemo valjanost krštenja uronjavanjem, već kažemo da je polijevanje isto tako valjano. — U Djelima Apostolskim (2,41) pripovijeda se da su apostoli na prve Duhove pokrstili 3000 ljudi i onda domalo 5000 u Jeruzalemu. Ovo nije moglo biti zaronjavanjem nego samo polijevanjem ili pače samo škropljenjem, jer Jeruzalem oskudijeva vodom. — Apokrifna knjiga Didahe (Nauka svetih apostola) napisana krajem prvog stoljeća u 7.glavi veli: "Krstite u živoj (tekućoj) vodi. Ako nemaš žive, krsti u drugoj vodi. Ako pak nijedne nemaš u dovoljnoj mjeri, izlij tri puta vodu na glavu u ime Oca i Sina i Duha Svetoga". — Krstili su se i bolesnici (klinici) na postelji, a to nije moglo biti drukčije nego polijevanjem.

Crkva je dakle od apostolskog doba krstila i djecu te dijelila krštenje i zaronjavanjem i polijevanjem, i sad dolaze adventisti 18 stoljeća kasnije i uče da je krštenje djece nevaljano kao i i ono koje biva polijevanjem. To je kao kad bi nezrelo đače htjelo učiti starog, iskusnog učitelja!

. . . .

Ovdje se može postaviti pitanje: kako postupiti u pitanju krštenja s pripadnikom adventizma koji hoće stupiti u katoličku Crkvu? — Ako je dotični kao dijete bio kršten u Kat.Crkvi, glede krštenja je sve u redu. Naknadno adventističko krštenje ionako je bilo nikakvo, jer je on bio već kršten. Ako je primio samo

adventističko krštenje, tada bi trebalo razvidjeti da li je ono bilo uistinu valjano. Ovo je teško u praksi prosuditi, jer je teško suditi o ispravnosti namjere onoga koji je krstio, kao i to da li je u redu izrekao riječi krštenja i to u moralnoj vezi sa činom uronjavanja. — U praksi mislimo da se treba držati upute Kongregacije sv.Oficija od g. 1878., to jest treba pojedini slučaj razvidjeti, i kad se ne može doći do sigurnosti da je isti valjano kršten, treba ga uvjetno (sub conditione) krstiti, jer se radi o sakramentu apsolutno potrebnom. I to će biti redoviti slučaj.

Sv.potvrda (krizma) za adventiste nije nikakav sakramenat, unatoč tomu što se čita u Djelima Apostolskim (8, 15-17) kako je djakon Filip krstio mnoge u Samariji, a onda su apostoli Petar i Ivan došli i polagali na krštenike ruke i ovi su primili Duha Svetoga. To je bio vanjski obred kojim se je davala, odnosno primila milost, a to je onda pravi sakramenat posve različit od krštenja. Nekad se je ovaj sakramenat dijelio odmah iza krštenja, ali i onaj koji ga je dijelio, kao i onaj koji ga je primao, znao je da je to sakramenat posve različit od krštenja. — Najstariji sveti Oci, kao Ciprijan (200 - 258), Tertulijan (160 - 240), govore o tom sakramentu, a oni su živjeli u prvim stoljećima za koje i adventisti priznaju da se ono kršćanstvo nije iznevjerilo Kristovu duhu.

Posve je, dakle, proizvoljna tvrdnja da sv. potvrda nije sakramenat.

Sv. ispovijed ili sakramenat pokore. Ispovijed je čovjeku donekle teška. Mora se poniziti, priznati svoja slaba djela, kajati se, činiti pokoru i odlučiti ne griješiti više. Svi su ovi čini ljudskoj naravi teški, i zato skoro svi krivovjerci neće da priznaju ovaj sakramenat, da bi lakše stekli što više pristaša. Pa to rade i adventisti: niječu sakramenat ispovijedi. Sv.Pismo, na koje se inače adventisti toliko pozivaju, govori jasno kako i kada je Spasitelj ustanovio taj sakramenat.

Na dan svoga uskrsnuća prikazao se je Isus svojim učenicima i rekao im: "Mir vama! Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas". Poslije tih riječi dahne u njih i kaže im: "Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se, kojima zadržite, zadržat će im se" (Iv. 20,21-23). Riječi su jasne. Apostoli pak, da bi mogli oprostiti ili zadržati, moraju poznati grijehe, pa zato ih mora čovjek njima očitovati. — Tu vlast otpuštanja grijeha dao je Spasitelj apostolima, ali ne samo njima već i njihovim nasljednicima u svećeničkoj službi.

Da su se već prvi kršćani ispovijedali, jamči nam već spomenuta knjižica Didahè napisana koncem prvoga stoljeća. U 4. glavi veli se: "U crkvi ćeš ispovijedati svoje grijehe, niti ćeš k molitvi pristupiti u zloj savjesti". I opet u glavi 14: "U dan pak Gospodnji sakupljeni lomite kruh i dajte hvalu iza kako ste grijehe ispovijedili, da bude čista vaša žrtva".

Sv. Klement papa god. 96. piše Korinćanima: "Što smo god sagriješili i učinili — za to molimo oproštenje. Bolje je naime čovjeku ispovjediti svoje grijehe, nego otvrdnuti srce svoje".

Ova svjedočanstva posve su jasna: da je ispovijed sakramenat ustanovljen od Isusa Krista, i pravi Isusovi sljedbenici uvijek su ga takvim priznavali i njime se služili. U doba kad je u Crkvi postojala javna pokora za javne grijehe grešnici su na početku korizme od svećenika primili naloženu pokoru, a na Veliki Četvrtak odrješenje, a istom onda je biskup nad njima izvršio obred pripuštanja u crkvenu zajednicu. — Općem zakonu i obavezi ispovijedanja grijeha svećeniku nipošto se ne protive iznimke, kao na primjer da se dade odrješenje od grijeha kad se dotični ne može usmeno ispovijediti ili kad se poslužimo savršenim kajanjem koje ipak uključuje želju da se pokajnik ispovijedi što prije bude moguće.

. . . .

Preveti oltarski sakramenat - adventisti nemaju. Ne mogu ga ni imati jer nemaju svećenika. Oni imaju obred o kojem pišu ovako: "Večeru Gospodnju ili pričest uzimaju adventisti svaka tri mjeseca. Za tu svečanost upotrebljavaju beskvasni hljeb i bezalkoholno ili neprovrelo vino. Večera Gospodnja slavi se kao uspomena na Kristovu žrtvu prinesenu za

nas na križu Golgote (1.Kor 11, 21.24). Večeri Gospodnjoj prethodi obred poniznosti i službe — pranje nogu. To je ujedno priprema za večeru Gospodnju (Ivan 13, 1-17)". — Svakome je jasno da se ovdje ne radi o presvetom Sakramentu već je to jedan komemorativni obred koji samo podsjeća na večeru Gospodnju, ali tu nema nikakve pretvorbe kruha i vina u Tijelo i Krv Gospodnju. Euharistijsku pretvorbu može da izvrši samo onaj koji je ovlašten od Spasitelja. To su ovlaštenje dobili apostoli riječima Isusovim: "Ovo činite na moju uspomenu!" Ovim riječima dobili su oni svećeničko posvećenje. A kako se pretvorba kruha i vina u Tijelo i Krv ima obavljati do svršetka svijeta (Ivan 6), to su apostoli ovlašteni da svećeničko posvećenje dijele i drugima. Euharistijsku posvetu može valjano obaviti svećenik koji je svetim Redom povezan s Kristom po neprekinutom nizu biskupa, a taj niz počinje od apostola. —Adventistička je zabluda i u tomu što upotrebljavaju bezalkoholno ili neprovrelo vino, jer to nije vino u pravom smislu riječi.

. . . .

Sakramenat svećeničkog Reda. Ovdje smo naveli riječi kojima je Isus posvetio apostole za svećenike. Tom je zgodom on ustanovio sakramenat svećeničkog Reda. Adventisti ne poznaju taj sakramenat. Njihovi propovjednici, starješine, obavljaju neke obrede kod sastanaka, ali to

su sve ljudi bez ikakva ređenja. Općina vjernika ih bira i oni vrše, dok su u službi, neke čine, ali bez ikakva ovlaštenja od Božje strane. Kod njihove "večere Gospodnje" mogu oni i opetovano izgovarati riječi pretvorbe nad kruhom i vinom, ali te riječi ostaju bez ikakva učinka: pretvorbe nema; a nema je, jer oni nemaju sakramenat svećeničkog Reda.

. . . .

Sakramenat ženidbe. Ovaj sakramenat adventisti također ne poznaju. Ženidba je jednostavni naravni ugovor. Raskinuće ženidbenog ugovora smatraju doista za zlo i osuđuju ga kao svako drugo moralno zlo. Ženidbenu rastavu smatraju dapače za veliko zlo koje u prigodi kažnjavaju izgonom iz adventističke zajednice. Ali, jer im ženidba nije sakramenat, to ne priznaju ni nerazrješivost ženidbe, kako to drži katolička Crkva. Kod katolika ženidba je sakramenat i ne može da to ne bude kod svih koji su kršteni. Kao sakramenat ona je onda nerazrješiva i svaku drugu ženidbu čini nevaljanom dok žive obje stranke koje su jednom sklopile valjanu ženidbu. Kod adventista, ma koliko bilo veliko zlo, raskinuće ženidbe ne čini drugu ženidbu nevaljanom; može je činiti nedozvoljenom, zlom, ali nikada po sebi nevaljanom. Adventisti, ne priznavajući ženidbu kao sakramenat, nemaju razloga poricati

drugoj ženidbi valjanost.

Katolička je nauka da je ženidba jedan od sedam svetih sakramenata. Adventisti to niječu, pa ćemo se ovim pitanjem na duže pozabaviti.

Ženidbu kao udruženje muža i žene u svrhu propagiranja ljudskoga roda ustanovio je sam Bog kad je u zemaljskom raju blagoslovio praroditelje već prije pada i kazao im: Rastite i množite se! (1 Mojs. 1,28). Ovo je bila sveta ustanova, pa su je kao takvu zadržali svi narodi; i oni bez opširnije objave. Ali ovo još nije bio sakramenat. Nije bio takav vanjski čin koji bi označivao i proizvađao posvetnu milost.

Sakramente je ustanovio jedino Isus Krist dok je bio vidljivo na ovome svijetu. On je stekao milosti, pa je on jedini mogao odrediti čine po kojima će te milosti primati ljudi.

Uz drugih šest sakramenata Krist je ženidbu, koja je do tada bila samo naravni, iako sveti, od Boga blagoslovljeni čin, podigao na dostojanstvo sakramenta, Odredio je, naime, da ženidbeni ugovor među kršćanima bude vanjski znak po kojem će ženidbeni kršćanski drugovi primati potrebne milosti za svoj zajednički život.

Kada, u kojoj prigodi i kojim riječima je Krist podigao naravnu ženidbu na čast sakramenta, to mi ne znamo. Sv. Pismo Novoga zavjeta govori nam jasno na primjer o ustanovi krštenja, ispovijedi, Presvetog oltarskog sakramenta, ali o ustanovljenju sakramenta ženidbe ne go-

vori izričito. — Ali iz toga ne možemo zaključiti da Krist nije ustanovio sakramenat ženidbe. Kako smo već vidjeli, sv.Pismo (Evanđelje) ne sadrži sve što je Isus učio i činio. Postoji predaja, koja je ne manje važna nego sv.Pismo.

Nema sakramenta kao ni uopće neke kršćanske istine, koju tokom vremena pod jednim ili drugim vidom nijesu protivnici prave Kristove nauke pobijali ili zanijekali. Tako je bilo već u prvim stoljećima onih koji su tvrdili da ženidba nije sakramenat. Takvi su bili osobito: enkratiti, gnostici i manihejci. Proti njima su ustajali crkveni pisci i sveti Oci dokazujući da je ženidba jedan od sedam sakramenata. Tako tvrdi sv.Ignacije, Tertulijan, Origen, sv.Epifanij, i kasnije sv.Ciril Aleksandrijski, sv. Ambroz, sv. Augustin i drugi.

S vremenom je nepogrešivo učiteljstvo Crkve definiralo da je ženidba pravi sakramenat, jedan od sedam koje je Isus ustanovio. To je učinjeno na II Lionskom saboru (1274.g.), pa na florentinskom (1445.) i tridentinskom (1545-63).

Iako dakle nema u sv.Pismu izričitih riječi o ustanovi ženidbe kao sakramenta, ipak u njemu postoje razna mjesta iz kojih možemo logično zaključiti da je ženidba sakramenat u strogom značenju riječi, to jest vanjski čin, ustanovljen od Isusa Krista, koji označuje i rađa milost, potrebnu ženidbenim drugovima u njihovom zajedničkom životu.

Kad su farizeji pitali Isusa (Mt.19, 1 - 10) da li je dopušteno otpustiti že-

nu, Spasitelj navodi riječi Geneze (I. Mojs. 27; 2, 24). o jedinosti i nerazrješivosti ženidbe. Farizeji prigovaraju da je Mojsije dopustio rastavu. Spasitelj odgovara da je to Mojsije dopustio zbog njihova okorjelog srca, a onda nadodaje kao zakonodavac Novoga zavjeta: "A ja vam kažem: tko otpusti svoju ženu -- ne vrijedi ni zbog preljuba (ovako prevodi Rupčić) -- te se oženi drugom, čini preljub. i tko se oženi otpuštenicom, čini preljub. -- Istu izjavu Spasitelja donosi i sv. Marko (10,11): "Tko otpusti svoju ženu i oženi se drugom, čini preljub prema prvo Ako li žena otpusti muža i uda se za drugoga, čini preljub". -- Isto i sv.Luka (16, 18): Svaki onaj koji otpusti svoju ženu te se oženi drugom, čini preljub. Tko se oženi onom koju je njezin muž otpustio, čini preljub." Isto potvrđuje i Sv.Pavao (1 Kor. 7, 10): "Oženjenima naređujem, ne ja nego Gospodin, da se žena od muža ne rastavlja; ako li se rastavi, neka ostane neudata ili se izmiri sa svojim mužem -- i da muž ne otpušta žene." -- Slične su riječi i u poslanici Rimljanima (7, 2). -- Sve to dobiva konačni zaključak u Spasiteljevim riječima: "Što je Bog sjedinio, neka čovjek ne rastavlja!" -- Drugim riječima, ženidba je sveta ustanova, ona je u Novom zavjetu sakramenat!

Krist traži od ženidbenih drugova da se ne rastavljaju u nijednom slučaju. Ne bi bilo sa Spasiteljeve strane razborito tražiti da dvoje koje se ne slaže mora živjeti cijeli život zajedno. To prelazi obične ljudske sile, a da je to

me tako, sudimo iz okolnosti da je kod svih nekršćanskih naroda rastava braka u običaju. Razboritost traži, ako se rastava braka ne dopušta ni u kojem slučaju, da se dadu ženidbenim drugovima potrebita sredstva -- potrebne milosti -- da mogu trajno živjeti u zajednici. Drugim riječima: Krist ne dopušta kršćanima rastavu braka ni u kojem slučaju, jer im prigodom vjenčanja daje potrebite milosti da mogu snositi poteškoće zajedničkog života. Vanjski čin, a to je u ovom slučaju sklapanje ženidbe, daje dakle voljom Kristovom posebne milosti, i prema tome je sakramenat.

. . . .

U poslanici Efežanima (5, 23 - 33) sv.Pavao govori o ljubavi koja mora postojati između muža i žene. Ovaj odnošaj ljubavi po Apostolu predstavlja ljubav između Krista i Crkve -- zajednice vjernika. Zato nazivlje sv. Pavao sv. ženidbu velikim sakramentom, to jest velikom tajnom, jer predstavlja vezu između Krista i Crkve. Ženidba po sebi, samo kao naravni ugovor, ne može predstavljati ovu veliku tajnu, dakle ako je predstavlja, znak je da dobiva od Krista nešto posebno i sveto, a to je posebna milost i po tome je ženidba sakramenat.

Na temelju navedene poslanice sv.Pavla možemo dalje zaključivati. Ženidba označuje milost i rađa je, ženidbeni drugovi imaju se ljubiti vrhunaravnom ljubavlju kao što Krist ljubi svoju Crkvu,

zajednicu svojih vjernika. Ženidbena ljubav mora biti trajna, stalna, jer to traži ženidbena zajednica. Ovo ne bi moglo trajati kod ljudi da nije u ženidbi jedan trajni vrhunaravni izvor ljubavi, a to je sakramentalna milost. Sv.Apostol kaže (Efež. 5, 25): "Krist je sam sebe predao za Crkvu da je posveti i očisti i pripravi sebi Crkvu punu slave, bez ljage, bez nabora." — Kao što dakle Crkva iz veze s Kristom dobiva milosti, isto tako iz ženidbe, koja predstavlja ovu vezu, primaju ženidbeni drugovi milosti.

Posve je dolikovalo da Krist podigne ženidbu na dostojanstvo sakramenta. On je za sve važnije zgode ljudskoga života ustanovio prikladne sakramente, da ljudima pomogne svojim milostima. Tako imamo sakramenat krštenja da se čovjek podigne i rodi na duhovni život. Potvrdom dobiva vjernik milosti da može neustrašivo ispovijedati i braniti svoju vjeru. Sa sakramentom ispovijedi čovjek, duhovno mrtav po grijehu, ponovno dobiva duhovni život. Presveti Oltarski Sakramenat podržava i jača duhovni život. Bolesničko pomazanje olakočuje prijelaz iz zemaljskog života u vječnost. Svećenički Red osigurava svetoj Crkvi učitelje, pastire, vođe. Prema tomu je potrebno da postoji i sakramenat koji će supruzima dati milosti, potrebite za umnožavanje i odgajanje ljudskog roda, pa i članova Crkve.

Katolička je Crkva držala uvijek ženidbu za sakramenat. Nekada je to isticala više, nekad manje; već prema vanjskim prilikama. Crkva više ističe svoje isti-

ne, kad ih netko napada i niječe. Onda ih ona definira te iznese pravu nauku da se vjernici ne bi dali zavesti na stranputice i time izložili duševnoj propasti.

Da je Crkva sama uvela ženidbu kao sakramenat, bio bi o tome neki trag u povijesti. A toga nema.

Sve Istočne crkve, koje su se odijelile od katoličke već u V.stoljeću, kao Nestorijanci, imadu sedam sakramenata pa tako i ženidbu. —Svi liturgijski obrednici, pa i najstariji koji postoje, kao npr.Sakramentarij pape Gelazija (496) i onaj još stariji pape Lava I (440 - 461), sadrže obred ženidbe kao sakramenta.

Starokršćanska arheologija upozorava na prizore gdje si zaručnici pružaju ruke, a nad njima je Spasiteljev monogram XP (čitaj: Hristos) ili sam Spasitelj blagoslivlje njihovo združenje, ili nad zaručnicima stoje riječi Theou haris, što znači: Božja milost. Najkarakterističniji je prikaz ženidbe nađen u Vili Albani u Rimu: Zaručnici su si pružili desnu ruku nad stalkom na kojem je knjiga Evanđelja, a u sredini je Spasitelj koji pruža zaručniku i zaručnici krunu. -Sve ovo pokazuje da zaručnici primaju milost prigodom sklapanje ženidbe, odnosno da je ženidba sakramenat.

. . . .

Bolesničko pomazanje.Adventisti imaju neki obred kojim se služe prigodom smrti, ali to ne smatraju nikakvim sakramentom.

Katolička je, naprotiv, nauka da je bolesničko mazanje uljem sakramenat. Ovo se temelji na riječima poslanice sv. Jakova apostola(5, 14-16): "Boluje li netko među vama, neka dozove crkvene starješine (presbyteros Ecclesiae = svećenike), i neka mole nad njim, mažući ga uljem u ime Gospodnje, pa će pouzdana molitva spasiti bolesnika! Gospodin će ga podignuti i, ako je učinio grijeh, oprostit će mu se." — Ovdje su jasno istaknuti elementi sakramenta: molitva i mazanje uljem u ime Gospodnje. Učinak je oproštenje grijeha, razumije se, po milosti postignutoj po sakramentu.

Za potvrdu bolesničkog pomazanja kao sakramenta zanimljivo je, a ujedno i važno, jedno nedavno otkriće u Palestini. — Prof. A. Spijkerman, direktor "muzeja bičevanja" u Jeruzalemu, kupio je 10. siječnja 1963. na jeruzalemskoj tržnici srebrnu limenu pločicu veličine 60 prema 24 mm sa 17 redaka teksta na aramejskom jeziku. Ovu su limenu pločicu pronašli, zajedno sa nekoliko "herodijanskih svjetiljaka", beduini iz plemena Taamari, poznati po otkriću dokumenata u Quamranu i Marabbatu.

Pločica ima vrlo veliku arheološku vrijednost. Stručnjaci po načinu pisanja i po sadržaju računaju da je napisana između godine 70. i 90. Na početku se spominje autor, neki Detenezen "Kohen" što znači Svećenik. Zatim slijedi opis obreda kojim se podjeljuje sakramenat bolesničkog pomazanja. (Potanje o tomu piše Vjesnik Đakovačke biskupije br. 26. od 3i. I 1963.). Ta je srebrna pločica služila jeruzalemskom svećeniku kod podjeljivanja sakramenta bolesničkog pomazanja i to u apostolsko doba, jer je još živio sv. Ivan evanđelista.

. . . .

Isus je ustanovio sedam svetih sakramenata za najvažnije zgode čovječjeg života, da njima dobije čovjek [illegible] potrebne milosti, pomoć na životnom putu. — Adventisti ne priznaju nijedan sakramenat osim krštenja; a i s krštenjem povezuju krivo naučavanje. Oni lišavaju svoje sljedbenike Božjih milosti i pomagala.

DALJNJE ADVENTISTIČKE ZABLUDE

Nakon što smo iznijeli kratku povijest postanka adventizma i njegova odnosa prema sakramentima, prikazat ćemo opet kratko nekoje njihove posebne zablude, da upozorimo na njihovu neosnovanost i neistinitost. Duže ćemo se zadržati na njihovom poimanju subote, jer oni smatraju to svojom glavnom i temeljnom istinom pa se po njoj i nazivaju adventisti sedmoga dana ili subotari.

6. ZNAČENJE RIJEČI SUBOTA

O podjeli vremena na cikluse od sedam dana drži se općenito da potječe od Babilonaca. Neki drže da je to učinjeno prema broju sedam planeta. Drugi drže da u tome treba gledati vjerske, fiziološke i socijalne razloge, to jest da čovjek šest dana radi, a sedmi dan da počiva te ga posveti Božanstvu; zato nisu uspjele dekade u vrijeme francuske revolucije, jer čovječji organizam nije mogao podnijeti rad od devet uzastopnih dana. Nisu uspjeli ni pokusi da se radi četiri dana, a peti da se počiva (kvintide), jer se tom podjelom ne uradi toliko koliko je potrebno za život. U svakom pogledu najbolje odgovara ljudskoj naravi rad od šest dana sa počinkom u sedmom danu.

Židovi su ciklus od sedam dana nazvali šabbath po nazivu sedmoga, zadnjeg dana. U sv.Pismu šabbath, sabbatum, subota nazivlje se i sedmica i sedmi dan sedmice, a i drugi blagdanski odmor.

Šabbath, naime, u židovskom jeziku znači prestati raditi, ne raditi, počinuti. Prema tome subotni dan znači dan počinka, mirovanja, nedjelovanja, nedjelja. Subotari bi stoga — držeći se etimologije riječi — svoju subotu trebali nazivati nedjeljom, a sami sebe nedjeljari.

Važniji od naziva je pojam što su ga Židovi povezali sa subotom. Oni su taj dan posvetili Bogu i uz nj su po-

vezali počinak i zabranu posla za koje su držali da smetaju počinku i slavljenju Boga molitvom i prinošenjem žrtava kao što i održavanju vjerskih sastanaka.

Svaki sedmi dan kao dan počinka postojao je i prije Mojsija. On je samo propisao na koji se dan subota, dan počinka ima častiti. Mojsije je mogao izabrati i koji drugi dan kao blagdan u sedmičnom ciklusu, ali najnaravnije je bilo da izabere svaki sedmi dan u sedmici, jer da je taj dan i Bog "počinuo" od djela stvaranja. Bog je sankcionirao Mojsijev plan, da dan počinka bude za Židove svaki sedmi dan i to subota. Zato je uistinu za Židove postojala obveza da posvete Bogu baš subotnji dan. Bog sam preko Mojsija opetovano naređuje to Židovima. Židovi su sa subotom povezivali svršetak stvaranja i zato im je taj dan bio velik i svet.

Drugi razlog zbog kojeg je Židovima bila subota sveta je u tomu što je za taj dan bio povezan i njihov veliki narodni događaj: izlazak iz Egipta (5.knj. Mojs. 5. 15), i zato je taj dan bio dan velike zahvalnosti Bogu-Jahve-u.

7. SUBOTA U ADVENTISTIČKOM POIMANJU

Adventiste kao da progoni fiksna ideja da treba svetkovati subotu, a ne nedjelju. U tom smislu izdaju letke i pišu brošure. Sestra Vajt u svojoj "Velikoj borbi" pripisuje svom žestinom sve zlo

na svijetu nepoštovanju subote i uvođenju nedjelje kao blagdana. A za sve to zlo kriva je rimska crkva sa "papstvom" na čelu u službi sotone!

Adventisti iznose u svojim knjigama sva mjesta iz Staroga zavjeta koja govore o Božjoj naredbi da se štuje subota. Zatim navode sva mjesta Novoga zavjeta iz kojih proizlazi da su Spasitelj, apostoli i prvi kršćani častili subotu, a ne nedjelju. Svoje obrazloženje zaključuju naredbom kojom je poganski car Konstantin dne 7.III 321. godine uveo nedjelju mjesto subote pod uplivom mitraizma, štovanja poganskog boga Mitre, komu se je na čast prvi dan sedmice zvao Dies solis - dan sunca.

Mi priznajemo sve navode Staroga zavjeta koje adventisti navode. Bog je uistinu svom strogošću naređivao Židovima da časte subotu kao i druge starozavjetne blagdane. To je čašćenje blagdana pripadalo o b r e d n o m zakonu koji je u slici predstavljao stvarnost Novoga zavjeta, kao što je uopće cijeli Stari zavjet slika Novoga zavjeta. Kad je došla stvarnost, slika je izgubila svoju vrijednost. Adventisti drže da čašćenje dana subote spada u m o r a l n i zakon, jer da se nalazi u dekalogu, to jest u Deset zapovijedi Božjih. — Odgovaramo: čašćenje Boga, to jest da čovjek posveti Bogu jedan dan u sedmici, doista je moralni zakon, da time stvor slavi svoga Stvoritelja, ali je posve indiferentno da li će to biti prvi, zadnji ili koji drugi dan u sedmici. Židovi su od Mojsija ili već prije njega upotrebili zadnji dan

u tjednu da iskažu Bogu čast i poštovanje. Kad su jedamput izabrali taj dan, Bog nije imao ništa proti tomu, pogotovu što su s tim povezali sjećanje na stvaranje i izlazak iz Egipta. Moralni je dakle zakon da se jedan dan posveti Bogu, a nije moralni zakon da to mora biti subota. Kao što je Mojsije po Božjem odobrenju izabrao subotu, tako su isto apostoli vlašću primljenom od Isusa mogli odrediti nedjelju mjesto subote, pogotovu kad su za tu promjenu vojevali mnogi važni razlozi u počecima kršćanstva. A i sam razum kaže da nije bitno da li se Bogu posvećeni sedmi dan zove subota ili nedjelja, jer nisu ljudi od stvorenja svijeta brojili dane kako ih mi brojimo i nazivamo.

Krist je ukinuo starozavjetni obredni zakon; ali time nije ukinuo m o r a l n i zakon koji proizlazi iz ljudske naravi i odnosa čovjeka prema Bogu. Krivo je što adventisti uče da su Krist, apostoli i prvi kršćani htjeli častiti subotu, a ne nedjelju. Pokazat ćemo da su Krist i apostoli bili radije protivni čašćenju subote, i po njihovu primjeru i uputama počeli prvi kršćani napuštati subotu, a isticati nedjelju kao sedmični dan, posvećen Bogu.

Katolička se Crkva ne drži nedjelje tako grčevito kao adventisti subote. Ona traži da se časti nedljelja, kad je taj dan bio u apostolsko doba izabran za čašćenje Boga, ali da je bio izabran koji drugi dan, tražila bi da se onaj dan časti. — Ako se pokaže negdje, uslijed posebnih prilika, potrebnim da se slavi

koji drugi dan, vrhovni poglavar Crkve ili Opći Koncil mogao bi to izmijeniti. Tako se, na primjer, govori da će sv. O. Papa svojom vrhovnom vlašću koju ima u Crkvi dopustiti katolicima koji žive u manjini među muslimanima, kao npr. u Maroku, Alžiru i drugdje, da na petak prenesu dužnosti nedjelje, to jest da u petak slušaju sv. Misu te ne vrše teške poslove, a nedjelja da im bude radni dan. To nije proti nikakvom, ni Božjem ni moralnom, zakonu. Proti Božjem i moralnom zakonu bilo bi kad bi papa proglasio da dotični kršćani nisu uopće dužni častiti posebnim načinom Boga ni u jedan dan u sedmici. Razumije se da bi ta zamjena vrijedila trajno, jer jedan ili drugi put, ili za neko kraće vrijeme može se to u formi dispense izmijeniti. Stoga ne bi bilo nedozvoljeno niti zlo, da se je kršćanska Crkva odlučila za svetkovanje nedjelje mjesto židovske subote jedino zato što je poganski svijet svetkovao nedjelju — Dies solis — tako da mu se kao manjina prilagodi. Mi ćemo međutim vidjeti da su kršćani svetkovali nedjelju prije cara Konstantina, naime već u apostolsko doba.

Kao analogni primjer za razlikovanje m o r a l n o g zakona — svetkovati dan u sedmici posvećen Bogu — od ritualnoga ili obrednog — da to bude baš subota — možemo zgodno navesti Božju zapovijed o prinošenju žrtava. Zapovijed da se prinose Bogu žrtve moralni je zakon, a prinositi žrtve životinja i bilja i to prinositi ih baš u Jeruzale-

mu, to je sve spadalo na obredni (ritualni) zakon Staroga zavjeta, koji u Novome zavjetu ne obavezuje odnosno obavezuje u promijenjenom obliku: prinosi se Bogu žrtva svete Mise umjesto životinjskih i drugih starozavjetnih žrtava. Kad ne bi i adventisti priznavali da su postojali u Starom zavjetu ritualni propisi, nego bi držali da treba po tekstu sv.Pisma Staroga zavjeta vršiti doslovno sve i sada u Novome zavjetu, morali bi oni i sada prinositi Bogu žrtve volova, jaraca i ovnova, i to ne bilo gdje, nego baš u Jeruzalemu.

8. NEDJELJA PRAVOM ZAMJENJUJE SUBOTU

U Novom zavjetu nedjelja je posve logično kao blagdan zamijenila starozavjetnu subotu.

Kako smo već vidjeli, Židovi su sa subotom povezali dva najveća događaja radi kojih su imali zahvaljivati Bogu. Ti su događaji: stvaranje svijeta i izlazak iz Egipta.

Izlazak iz Egipta važan je samo za Židove. Za kršćane ima neku važnost kao simbol oslobođenja od zla, od grijeha. Stvaranje je doista važno i za kršćane, ali ako ima koji dan koji nosi uspomenu na veći i važniji događaj, kao što je Isusovo uskrsnuće, tada posve logično ima taj dan prednost kao blagdan u sedmodnevnom ciklusu. — Time se ne niječe važnost stvaranja i za kršćane, već se samo hoće istaknuti događaj važniji od sa-

moga stvaranja. Za kršćane je veće i važnije novo stvorenje, izvedeno po Kristu. "Staro je nestalo, sad je novo nastalo", veli sv.Pavao (2 Kor. 5, 17). Novo stvorenje postaje čovjek kad se rodi od vode (krštenja) i Duha Svetoga (Ivan 3, 5). Uspomena na to novo stvaranje potiskuje kod kršćana starozavjetnu uspomenu na stvaranje svijeta i tjelesnog čovjeka.
— Za tog novog čovjeka najvažniji su događaji u vezi sa Isusom Kristom dok je bio vidljivo na ovom svijetu. I zato dan u koji spada koji važniji događaj iz Isusova života biti će kršćaninu svet, i on će ga slaviti. Najveći pak događaj u Kristovom zemaljskom životu je njegovc uskrsnuće; a to se je dogodilo u prvi dan subote, to jest prvi dan sedmice (Ivan 20, 1). Zato će prvi dan sedmice biti kršćaninu velik i svet, i on će ga slaviti svake sedmice te će ga nazvati "danom Gospodnjim" - Dies dominica. U taj dan neće kršćanin raditi teške poslove, da se može bolje posvetiti čašćenju Boga, i zato će ga nazvati i "nedjeljom".

K tomu treba nadodati i ovo: Na dan Uskrsa, a to je prvi dan sedmice ustanovio je Isus sakramenat pokore kad je kod ukazanja rekao apostolima: "Mir vama! Kao što je Otac poslao mene, tako i ja šaljem vas." Poslije ovih riječi dahne u njih i kaže im: "Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se; kojima zadržite, zadržat će im se (Ivan 20, 23). —Božanski dah označuje i daje životnu snagu. Tom će snagom apostoli i njihovi nasljednici u svećeničkom redu oživljavati ljude u nadnaravnom redu prevo-

deći ih iz smrti grijeha na život milosti. Tada kršćani pravom slave dan u koji im je dana nada oživljavati iz smrti na život.

Rimljani-pogani nazivali su prvi dan sedmice "Dies solis" — dan sunca, pa kako je taj naziv bio u običaju u svagdanjem životu, to su se i kršćani tim nazivom služili ne misleći pri tom da se naziv sunca odnosi na Jupitra ili Mitru, već na Isusa Krista — Hristos Helios— Krist sunce (Lk. 1, 78)

Daljni važni razlog zašto su kršćani izabrali nedjelju bio je događaj silaska Duha Svetoga nad apostole pedeset dana poslije Uskrsnuća (Dj.Ap. 2, 1), a taj je dan bila nedjelja. Dolazak Duha Svetoga nad apostole bio je povodom da se je taj dan krstilo u Jeruzalemu 3.000 osoba, i tako je nastala prva kršćanska općina. Drugim riječima, bio je to rođendan kršćanske Crkve. Stoga je na mjestu da kršćani slave taj dan, kad i mi pojedinačni ljudi na svoj način slavimo svoj rođendan.

U novom poglavlju vidjet ćemo da su Spasitelj i apostoli svojim postupkom ponukali prve kršćane da ne slave subotu, nego nedjelju kao svoj sedmični blagdan.

Razlozi, dakle, da su kršćani zamijenili kao blagdan nedjelju mjesto subote, bili su:

a/ Isusovo Uskrsnuće u nedjelju,

b/ Silazak Duha Svetoga nad apostole u nedjelju,

c/ Primjer samoga Isusa, a osobito apostola,

d/ Možemo nadodati da su kršćani

htjeli time pokazati i svoju razliku od Židova, jer su ih u početku pogani smatrali samo jednom židovskom sektom.

Iz ljubavi prema Isusu i radi svog štovanja Duha Svetoga imali bi i adventisti razloga i opravdanje da svetkuju nedjelju — dan Gospodinov — umjesto subote. To više što su — kako smo već sprijeda vidjeli — adventisti doista i držali nedjelju sve do sestre Vajt, koja ju je proizvoljno ukinula i uvela mjesto nje subotu, da bi se njezini adventisti s e d m o g a d a n a jače razlikovali od p r v o t n i h adventista i od baptista. Luterani, kalvinisti, cvinglijevci, anglikanci, premda su se odcijepili od katoličke Crkve, ipak svetkuju i dalje nedjelju, a ne subotu. A začetnici tih vjera bili su bez sumnje bolji poznavaoci sv. Pisma i bolji teolozi od Gospođe Vajt.

9. ISUSOV ODNOS PREMA SUBOTI.

Dopustit će valjda i adventisti da je Isusov odnos prema suboti najmjerodavniji za kršćane. Spasitelj jasno izjavljuje u evanđelju: "Sin je čovječji uistinu gospodar subote" (Mt.12,8). Pod sinom čovječjim mislio je na sebe, a i Židovi su to dobro znali. — On će izmijeniti i ispraviti pojam subote kakav su Židovi imali do tada. Kod Marka veli on (2, 27. 28): "Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote. Sin je čovječji gospodar i subote."

Kod Mateja (12, 13) ozdravlja Isus u subotu čovjeka s usahlom rukom, iako dobro znade da će mu to Židovi zamjeriti i okriviti ga da krši subotu. A uistinu su mu to i zamjerili, pače su zbog toga održali vijeće protiv njega, kako da ga ubiju "jer krši subotu" (Ivan 5,8).

Isus ozdravlja u subotu slijepca od poroda (Ivan 9). U tu svrhu čini pljuvačkom blato da namaže slijepčeve oči te ga ozdravi. Sve je bilo zabranjeno po starozavjetnom zakonu (2 knj. Mojs. 20, 10). Ozdravljeniku od uzetosti naredio je u subotu da uzme svoju postelju i da je nosi svojoj kući (Ivan 5, 8) a to raditi bilo je u subotu izravno zabranjeno. Jeremija (17, 12 - 22) na temelju citiranog mjesta iz druge knjige Mojsijeve kaže: "Čuvajte se da ne nosite bremena u subotu i da ne iznosite bremena iz kuće u subotu". Ako je bilo zabranjeno iznašati breme iz kuće i nositi ga, razumije se da je bilo zabranjeno i nositi ga u kuću.

Iz tih evanđeoskih tekstova slijedi dvoje. Prvo: Isus je židovskim pismoznancima htio naglasiti da pretjeravaju u načinu svetkovanja Bogu posvećene subote, i to time što zabranjuju vršiti poslove i stvari koje su i tog dana nužne čovjeku, a ne sprečavaju ga da slavi Boga. Drugo: Na prigovore, tko ga je ovlastio da tako čini, Isus je htio istaknuti da je On obećani Mesija i pravi Bog, pa je stoga i "gospodar subote". U pojmu "gospodar subote" sadržano je ne samo pravo na mijenjanje načina svetkovanja nego

i pravo na izmjenu dana svetkovanja.
Izvan sumnje je da su apostoli i prvi kršćani, uvodeći nedjelju mjesto subote, imali pred očima tu Isusovu izjavu. U koliko nije već sam Isus izravno izmijenio svetkovanje subote, učinili su to apostoli puninom vlasti koju su primili od njega (Mt. 28,8; Iv. 20,21; Mt. 18,18)

Adventisti hoće da dokažu da je Isus imao nakanu zadržati subotu i u Novom zavjetu kao Bogu posvećeni dan. Zato se neumjesno pozivaju na to kako je u subotni dan dolazio u sinagogu (Lk 4, 16-31; Mr 1,21; Iv 12, 9). Isus je tražio prigodu da ljudima navijesti svoju veselu vijest o otkupljenju pa je potražio ljude ondje gdje i kada su se sakupljali, a to je bilo subotom u sinagogi. Židovi su odlučili da ga ubiju baš zato što im je "kršio subotu" (Iv. 5. 18).

I sveti se je Pavao na svojim apostolskim putovanjima u raznim gradovima svraćao subotom u židovske zbornice, jer je u taj dan nalazio sakupljene Židove, pa im je navieštao ondje Krista, dok je sa kršćanima vršio službu Božju nedjeljom (Dj. ap. 20, 7; I Kor 16, 2).

10. ODNOS SVETIH APOSTOLA PREMA SUBOTI

Apostoli su bili Židovi; dobro su poznavali značenje i važnost starozavjetne subote. Kad su vidjeli primjer Isusov i čuli njegove riječi, mirne su duše "kršili subotu" ne obazirući se na prigovore i prijetnje farizeja.

"Jedne subote prolazio je Isus kroz usjeve. Njegovi učenici počnu putem trgati klasje. Tada mu reku farizeji: Pazi! Zašto tvoji učenici u subotu čine što nije dopušteno? (Mr 2, 23 - 24). Isus uzimlje u zaštitu učenike. — Isto pripovijeda evanđelist Matej (12, 1 - 8) kao i Luka (6, 1 - 5). Zakon je strogo branio u subotu brati drva po polju, pa dosljedno i klasje (4 Mojs. 15, 32 - 26).

Židovi koji su bili pokršteni u početku su još obdržavali neke naredbe Mojsijeva zakona. Tako su obdržavali i subotu kao što i prije svoga krštenja. Ali kad su oni počeli tražiti da i pokrštenici koji su došli iz poganstva vrše Mojsijev zakon, apostoli su se tome odlučno suprostavili. — Sv. Petar kao glava apostolskog zbora i cijele Crkve sazvao je godine 50. sabor u Jeruzalemu. Tu se je raspravilo pitanje o obavezi Mojsijeva zakona. Zaključeno je da se pokrštenicima iz poganstva u Antiohiji i drugdje javi ovo: "Duh Sveti i mi odlučili smo ne stavljati na vas nikakvog drugog tereta osim ovih potrebnih stvari: da se uzdržavate od idolima žrtvovanog mesa, od krvi, udavljenoga i bluda. Budete li se ovoga držali, dobro ćete postupiti. Budite zdravo!" (Dj. ap. 15, 29. 30). U toj saborskoj odredbi nema ni govora o suboti, premda se u Starom zavjetu više puta traži svetkovanje subote kao nešto važnija. Apostoli su bili uvjereni da je svetkovanje subote prestalo u Novom zavjetu, pa to ne drže ni sami niti traže od kršćana.

Još je jasniji stav sv.Pavla kad piše Kološanima (2, 16.17): "Prema tome neka vas nitko ne osuđuje zbog jela i pića, ni zbog blagdana, ni mlađaka, ni subote! To je sjena stvarnosti, koja je imala doći, a stvarnost je Krist." — Stari je zavjet sa svojim propisima o jelima, o blagdanima, o suboti bio sjena, slika koja je navještavala Krista, odnosno Novi zavjet. Krist je stvarnost, uči apostol, i kad je on došao, sjena i slika izgubile su razlog svog opstanka. Subota je uz ostalo prestala važiti.

U pismu Židovima (glava 8) sv.Pavao na dulje dokazuje kako je Stari zavjet prestao, jer je nastupom Novoga zavjeta zastario, pa zaključuje: "A što je staro i zastarjelo, blizu je iščeznuća" (8, 3). — Subotno praznikovanje bilo je važan dio Staroga zavjeta, ali kad je ovaj zastario, izgubilo je i praznikovanje subote svoju važnost. Koji žive u Novom zavjetu nisu više dužni da drže subotni praznik.

Otkrivenje sv.Ivana je za adventiste najvažnija knjiga sv.Pisma. U njoj oni nalaze sve što žele naći o svojim maštanjima o budućim događajima. Tu je knjigu napisao apostol pod dojmom vizije koju je imao "u dan Gospodnji" — Kyriakè heméra - na Patmosu (1,9). Ivan hoće da istakne da je to bilo na svečani dan, jer je to "dan Gospodnji". Gospodnji je to dan, jer je taj dan Spasitelj uskrsnuo. To nije mogla nikako da bude subota, jer je taj dan Spasitelj ležao u grobu. Ivan ne tumači koji je to dan, jer je svim

kršćanima bilo poznato da je to nedjelja. — Taj su dan pogani — kako smo to već spomenuli — nazivali danom Sunca — Héliu heméra - Dies solis. Tako su ga nazivali i kršćani u početku u općenju sa poganima, ali doskora su ga kršćani počeli nazivati "danom Gospodnjim" — Kyriakè heméra — Dies dominica, a to je naša sadanja nedjelja.

11. PRVI KRŠĆANI SVETKUJU NEDJELJU, A NE SUBOTU.

Prvim kršćanima, kao i apostolima, bio je prvi dan po suboti svet. Oni su se taj dan sastajali na "lomljenje hljeba", to jest za sv.Misu, već u apostolsko doba. U Djelima apostolskim (20, 7) čitamo: "U prvi dan sedmice, kad se sastadosmo da lomimo kruh, Pavao je prisutnima govorio. Kako je sutradan trebao otići, produži govor do ponoći. U gornjoj sobi, gdje smo se sastali, bile su brojne svjetiljke". Bilo je svečano, posvetio se i lomio hljeb, jer je to bio svečani dan Gospodnji. — Subota je već ustupila mjesto nedjelji.

U prvoj poslanici Korinćanima (16, 2) sv.Pavao naređuje da se sabire milostinja za braću u Jeruzalemu "svakog prvog dana sedmice" da bude sve sabrano kad on dođe. Prvi dan sedmice sastajali su se Korinćani na molitvu i "lomljenje hljeba" pa su tom prigodom imali sabirati milostinju.

Uvedeno je, dakle, u Crkvu svetko-

vanje nedjelje mjesto subote već u vrijeme dok su živjeli apostoli; a apostoli su dobro znali kakva su ovlaštenja dobili od Isusa. On im je rekao: "Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji.... Kao što je mene poslao Otac tako i ja šaljem vas.... Što god svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima i što god razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima". (Mt 28, 8; Iv 20, 21; Mt 18, 18).

Da su prvi kršćani slavili nedjelju, a ne subotu, vidi se još očitije iz vijesti prvih kršćanskih pisaca; no o tome u posebnom poglavlju.

12. NAJSTARIJI KRŠĆANSKI PISCI O SVETKOVANJU NEDJELJE.

Najstariji kršćanski pisci svjedoče nam također kako su prvi kršćani, poučeni od apostola, svetkovali nedjelju, a ne subotu.

Poslije uskrsnuća prikazivao se je Isus i poučavao je apostole "o stvarima koje se tiču kraljevstva Božjega" na zemlji, to jest o Crkvi (Dj. ap. 1, 3). Da li je tom prigodom naredio apostolima ili preporučio im da subotu zamijene s nedjeljom, njegovim danom, to ne znamo. Sveti pisci to ne spominju. Ipak bismo nekom vjerojatnošću mogli zaključiti da je Krist naredio apostolima da tako postupaju. Ovo zaključujemo iz odnosa apostola i prvih kršćana prema nedjelji. Niti na apostolskom saboru (god. 50.) se to pitanje u

uopće ne spominje. Čini se da je svima bilo jasno da se ima slaviti nedjelja, a ne subota. -- Kasniji kršćanski pisci ne dokazuju da se nedjelja ima slaviti mjesto subote, jer je to bilo svima naravno i jasno.

Nepoznati pisac B a r b a r i n e p o s l a n i c e, za koju se drži da je napisana koncem prvoga stoljeća u Egiptu, uspoređuje Stari i Novi zavjet. U glavi 14. veli: "Mi kršćani provodimo u radosti osmi dan, u kojem je Isus uskrsnuo od mrtvih". A tada je u Efezu još živio sv.Ivan apostol, koji je bio upućen u svetkovanje nedjelje te bi bio nastupio protiv toga, da je smatrao to krivovjernom praksom; a čuli smo da u svom "Otkrivenju" ističe važnost "dana Gospodnjega".

D i d a h è i l i n a u k a d v a n a e s t a p o s t o l a, napisan koncem prvoga stoljeća, u 14. glavi piše: "U dan Gospodnji (u nedjelju) pak sakupljeni lomite kruh i dajte hvalu . . ."

S v. I g n a c i j e, biskup antiohijski (+107.) piše u poslanici kršćanima u Magneziji: "Oni koji su bili u starim okolnostima (tj. Židovi), a sada su se obratili k novoj nadi (tj. postali su kršćani), ne obdržavaju više subote, nego svoj život upravljaju prema danu Gospodnjem, u kojem je i naš život kroz Njega i Njegovu smrt proklijao".

S v. J u s t i n m u č e n i k (+165) u svojoj apologiji, napisanoj g. 150. i upravljenoj caru Antoninu (gl. 67.), kaže: "U dan nazvan Sunce, dođu svi na određeno mjesto, kako oni iz grada tako i oni iz sela. . . Čita se sv.Pismo. . . Pre-

dstojnik propovijeda, moli, prikazuje kruh i vino..." Dalje veli: "Sastajemo se svi zajedno u dan Sunca, jer je prvi dan, u koji je Bog, promijenivši tamu i materiju, stvorio svijet i također, jer je taj isti dan Isus Krist naš Sapsitelj uskrsnuo od smrti..."

Sv. Justin naziva prvi dan po suboti "dan Sunca", jer je pisao poganima, koji su tako nazivali prvi dan po suboti. Da je pisao "dan Gospodnji", ne bi ga razumjeli.

Iz navedenih mjesta najstarijih kršćanskih pisaca očito je da su prvi kršćani slavili nedjelju, a ne subotu.

Neka nam bude još dopušteno navesti Euzebija Cezarejskoga, oca crkvene povijesti i velikog prijatelja cara Konstantina. U svom komentaru psalma 92. razlaže on: "Sve što je trebalo činiti u subotu, mi smo prenijeli na dan Gospodnji, kao pogodniji, i koji ima prvenstvo i uživa veći ugled nego subota". Adventisti (M.Golubić: Božji dani odmora, str.47) shvaćaju to mjesto krivo kao da je Euzebije htio kazati: Mi biskupi učinili smo tu izmjenu i to sada. — Euzebije hoće uopće da kaže "mi kršćani općenito, to jest mi kršćani prvih stoljeća izmijenili smo to i uveli što je pogodnije.

. . .

Svetkovanje nedjelje mjesto subote nije se dakle uvelo u 4. stoljeću, kako hoće adventisti. Kršćani su od apostolskih vremena slavili nedjelju mjesto

subote. U četvrtom je stoljeću dobila Crkva slobodu ispovijedanja vjere, pa je tada počela izdavati propise u smislu kako da se slavi nedjelja. Ukoliko su kršćani bili u svagdanjem životu izjednačeni sa Židovima (kao i s poganima), Crkva im nije posebnim zakonima branila da svetkuju i subotu uz nedjelju. Pokršteni Židovi slavili su u prvom početku i kršćanske i židovske blagdane, kao na primjer i židovsku Pashu. To je potrajalo do godine 70. — do razorenja hrama.

Kroz vjekove je bilo onih koji su otpali od Kristove Crkve te su zabacivali neke kršćanske istine i povađali se za obredima i blagdanima Staroga zavjeta. Ovakvih je bilo u apostolsko doba, kao što su bili npr. ebioniti ("siromasi"). Oni su bili pokršteni Židovi i držali su da treba obdržavati uz evanđeoski zakon i Mojsijev. U srednjem vijeku isticali su se Valdezi koji su svetkovali subotu iz prkosa proti katoličkoj Crkvi. I da su se oni samo u tome razlikovali od katoličke Crkve, ni po jada, ali oni su nijekali i razne vjerske istine, pa je Crkva morala nastupiti i osuditi njihove vjerske zablude i upozoriti vjernike na njihovu krivu nauku.

. . . .

Budući da adventisti toliko ističu svetkovanje starozavjetne subote i to stavljaju kao svoju specifičnu razliku od drugih vjera, to smo se dulje zadr-

žali na toj tački. Dokazima — iako kratkim — iz sv.Pisma, iz Isusovog postupka, iz postupka sv.apostola te vladanja prvih kršćana pokazali smo da časćenje nedjelje mjesto subote ne samo nije zabluda, već da su adventisti u velikoj zabludi učeći i svetkujući subotu mjesto nedjelje.

13. ADVENTISTI I SKORI DOLAZAK KRISTOV NA ZEMLJU

Općenito je i nepokolebivo vjersko uvjerenje svih vrsta adventista da će Krist d o s k o r a opet doći. Oni sami u jednom propagandnom letku pišu: "Adventisti vjeruju, da će Kristova posrednička služba na nebu doskora svršiti i da će On uskoro ponovo doći na našu zemlju, da ostvari u potpunosti svoj plan spasenja radi čega je došao prvi put."

S tom svojom temeljnom tvrdnjom koju mi smatramo posve neosnovanom, povezali su adventisti druge velike zablude koje se odnose na posljednje ljudske stvari. Tako šire krivu nauku o duši, o paklu, o čistilištu, o posljednjem sudu, o nekom Kristovom hiljadugodišnjem kraljevanju na zemlji, o uništenju nevjernika, itd.

Mi ćemo se osvrnuti u kratko na neke od tih zabluda u svjetlu katoličke nauke i sv.Pisma, da pokažemo da to nisu nikakve istine već naprotiv velike i sudbonosne zablude.

14. SVRŠETAK SVIJETA PO SV.PISMU

Starozavjetni proroci kao Izaija (24, 16-23-27, 1-65, 1-17), — Joel (2, 6-10), Ezekijel (38, 39), Sofonija (1, 14-18), Danijel (7) i drugi govore najopćenitije o svršetku svijeta.

Također evanđelisti govore o tome ali određenije, navodeći riječi samoga Isusa; tako Matej gl.24., Marko gl. 13. i Luka gl.12. — Spasitelj opisuje svršetak svijeta i svoj dolazak ovim riječima: "Pojavit će se znaci na suncu, mjesecu i zvjezdama. Na zemlji će narodi biti u tjeskobi i očaju zbog huke morskih valova. Ljudi će umirati od straha očekujući što će zadesiti svijet, jer će se pokrenuti nebeska svjetlila (Lk, 21, 25). Sve to popunjuje sv.Petar: "Ali dan će Gospodnji doći kao lopov, i u taj će dan nebesa iščeznuti s velikom lomljavom, počela će se u ognju rastopiti, a zemlja će sa svojim ostvarenjima izgorjeti" (2Pet.3,7). U opisivanju strahota zadnjih dana svijeta nastavlja Isus: "Tada će se ukazati na nebesima znak Sina čovječjega., i on će poslati svoje anđele s glasnom trubljom da skupe njegove izabranike s četiri vjetra od jednoga kraja neba do drugog (Mt 24, 30). -- "Tada će vidjeti Sina čovječjega gdje dolazi na oblacima s velikom moći i slavom" (Lk 21, 27). Strašne su te riječi u vezi s opisivanjem događaja. Mi si ublažujemo te riječi osjećajem da ih ne ćemo proživjeti, jer ćemo mnogo prije toga prijeći s

ovoga svijeta u vječnost.

Da si možemo bolje predstaviti tok događaja na svršetku svjeta, moramo imati pred očima okolnosti kad je Isus rekao navedene riječi.

Spasitelj je naime zadnje dane pred svojom smrti držao oštre govore u dvorištu jeruzalemskog hrama protiv farizeja i uopće Židova. Navijestio im je razorenje Jeruzalema kao kaznu radi njegove nevjere i tvrdokornosti. Apostoli su to slušali i nikako nisu mogli vjerovati da će "sveti grad" biti razrušen. Na izlasku iz hrama, u svojem nacionalnom ponosu, upozoravaju Spasitelja na čvrstoću i velebnost hrama, kao da mu kažu: pa nemoguće je da ova velebna, sveta i tako čvrsto građena zgrada može biti porušena. Spasitelj im onda otkriva svu strahotu događaja kad im kaže da od hrama ne će ostati ni kamena na kamenu. To otkriće, razumije se, djelovalo je najporaznije na apostole. Spasitelj opaža njihovu žalost i potištenost, ali ne povlači ni ne ublažuje svoje riječi, već počinje govoriti o svršetku svijeta i o svom drugom dolasku na svijet s kojim je povezan sudnji dan. Htio im je kazati: Pa što ste tako tužni? Ta cijeli će svijet jednom tako svršiti i tada će biti održan sud svijeta na kojem ću ja biti proslavljen, a i vi sa mnom, jer ćete i vi sa mnom suditi svijetu, pače i anđelima odmetnicima.

Apostoli su htjeli znati kad će [illegible] uslijediti razorenje hrama i opet kad će biti svršetak svijeta. Spasitelj im je odgovarao. Evanđelisti ne[illegible] donose [illegible]

njegove odgovore nekim redom. A opet Spasitelj ne određuje tačno vrijeme, već upozorava na prethodne znakove bilo prije razorenja Jeruzalema, bilo prije svršetka svijeta. Oni prethodni znakovi koji su blizu odnose se na razorenje Jeruzalema, a oni daljnji na svršetak svijeta.

Ovi daljnji znakovi jesu: pojava lažnih proroka i lažnih mesija, propovijedanje vesele vijesti (evanđelja) po svemu svijetu,ali i otpad mnogih od prave vjere pod uplivom Antikrista, goleme nevolje na svijetu, kaos u cijeloj prirodi.

Izgleda da su apostoli tražili da im Spasitelj konkretnije proreče vrijeme tih velikih događaja. Za propast Jeruzalema veli im: "Zaista, kažem vam, ovaj naraštaj sigurno neće proći dok se ovo sve ne desi" (Mt 24, 34). Glede svojeg drugog dolaska jasno kaže: "Što se tiče onoga dana i časa, o tom nitko ništa ne zna; ni anđeli na nebu ni Sin - već jedino Otac". — Ono, dakle, što je nepoznato anđelima i Sinu, poznato je adventistima!

Poslije uskrsnuća pitali su apostoli Isusa da li će sada obnoviti kraljevstvo u Izraelu. On im odrešito i jasno odgovara: "Ne spada na vas, da znate vrijeme i priliku koje je Otac odredio svojom vlasti".

Usprkos toj jasnoj i odrešitoj zabrani, koja isključuje mogućnost da se to dozna, adventisti i opet hoće da prodru u tajnu božje odluke, i onda prikazuju svoje maštanje kao otkriće Božjih tajna!

. . .

Uz navedena mjesta ima još i drugih mjesta u sv.Pismu, gdje je govor o Spasiteljevom dolasku na svijet, kao na primjer Iv. 14, 1-3, —1 Sol 15, 2, —2 Tim 4, 1, —1 Kor 2,9. U Zadnjem poglavlju Otkrivenja se veli tri puta: D o l a z i m b r z o". Te riječi, kao i one na početku (1, 3) istog poglavlja, dale su povod te su neki kršćani držali da je drugi dolazak Kristov na svijet blizu. Prevarili su se; krivo su shvatili riječi Otkrivenja. Navedena mjesta, kao i druga slična, imaju upozoriti vjernike na dolazak Kristov prigodom smrti — kad čovjek dolazi na Božji, Kristov sud poslije smrti. Sveti pisci potiču kršćane da budu uvijek pripravni da stupe na taj sud od kojega zavisi sretna ili nesretna vječnost, kojoj su vrijeme i okolnosti posve nesigurni.

. . . .

Pozdrav prvih kršćana, osobito u Palestini, bio je: "M a r a n - a t h a". Na aramejskom jeziku (sličnom židovskom), kojim se tada u Palestini govorilo, znači to: "G o s p o d i n j e d o š a o". Time se je izražavalo veselje da je nastupilo mesijansko vrijeme, da je došao Spasitelj, a s njime i spasenje. To je bio pozdrav sličan ruskom, kojim se i danas pozdravljaju Rusi na Uskrs: Hristos

voskrese! Odgovor je: Va istinu voskrese! Maran-atha stalo se je s vremenom prevoditi: Gospodine dođi! Na to se značenje pozivlju adventisti kao da su prvi kršćani molili da Spasitelj dođe što prije, uvjereni da ionako ima brzo doći. Kako je rečeno, to je neispravno. Taj pozdrav treba shvatiti u prvom značenju: da se treba veseliti radi prvog Spasiteljeva dolaska kad se je rodio u Betlehemu. U tom značenju upotrebljava i sv.Pavao taj pozdrav na kraju prve poslanice Korinćanima.

Objava nam svjedoči da će Krist ponovno, po drugi put, doći na svijet, i to na svršetku svijeta, da održi posljednji sud, ali ona nam ne otkriva vrijeme kada će to biti. Možemo slobodno kazati, oslanjajući se na objavu, da će to biti u dalekoj, veoma dalekoj budućnosti, a nikako doskora kako računaju adventisti.

I kad mi ne bismo imali tako jasna svjedočanstva objave u sv.Pismu o svršetku svijeta, mogli bismo i samim umovanjem našega razuma zaključiti da svijet ide prema svome svršetku, ali dalekom svršetku. -- Svijet je naime od materije, koja može, ali ne mora postojati. Zato mora biti netko izvan materije, neko čisto duhovno biće, koje hoće da materija postoji, odnosno koje joj je dalo u početku vremena opstanak; drugim riječima: koje ju je stvorilo. -- Ono pak što ima početak, ima i svršetak, osim ako je htio Stvoritelj stvoriti vječnu materiju. Ali Stvoritelj nam je u objavi otkrio da će materija, svijet, imati svršetak. Prema tome cijeli materijalni svijet ide

prema svršetku po svojoj nutarnjoj naravi i nuždi. Jednoga dana će se sile materije iscrpsti. Sve naime energije materije prelaze u toplinu, a ta se svuda jednako širi (zakon entropije), tako ide sve k smirenju svih sila, a to je smrt svega; to je završetak svijeta. Hoće li Stvoritelj uslijed nekog zahvata obnoviti sile materije, to mi ne znamo. —Kad će doći do smirenja energija materije, odnosno do svršetka svijeta? Ni to ne znamo. Svakako znamo da smo daleko od početka, a još dalje od svršetka svijeta, ako računamo naučno, oslanjajući se na prirodne zakone. Mi dakako ne niječemo, da Bog ima pravo i moć, da izvanrednim zahvatom prouzroči propast svijeta te i pospješi sudnji dan, ali i u toj mogućnosti stoje čvrsto Isusove riječi, da tome nitko ne zna ni dana ni časa.

Adventisti su se grdno prevarili kad su konkretno izračunali, da će Krist doći i da će propasti svijet dne 21. III 1844., dotično kasnije 21. X iste godine. Neki drugi adventisti (Jehovci) pomakli su taj datum na godinu 1874., pa dalje na 1914. i 1925.

S v. T o m a A k v i n s k i (+1274), taj genijalni filozof i teolog, kao da je imao pred očima adventiste kad je pisao: "O času sudnjeg dana — a taj ima biti na svršetku svijeta i u vezi s drugim dolaskom Kristovim na svijet — nitko ne može ništa znati, niti po svome razumu niti po objavi. Krist je naime u tom obziru prema svojim apostolima izričito otklonio svaku pouku (Dj. ap. 1, 7), a o onom što nije htio saopćiti apostolima, neće dati nikakvog saopćenja ni drugima. Tako je on izjavio, i zato su do današnjeg dana pronađeni kao krivi računđije svi "oni koji su htjeli proračunati ono vrijeme". (Disp. 43, qu. 1, a. 3.- Sol. 2.)

* * *

Glavna briga svakoga čovjeka na tom svijetu ima biti ta, da misli na svoj susret s Kristom prigodom svoje smrti. Taj će susret odlučiti da li će čovjek biti sretan ili nesretan kroz svu vječnost. -- Ako čovjek za života vrši u svemu Kristove upute, a pod vodstvom Crkve koju je Krist postavio za voditeljicu ljudima, bit će mu susret s Kristom na kraju života ugodan, prijateljski: slijedit će sretna vječnost. Naprotiv ako se čovjek drži proizvoljnih maštanja nestručnih tumača sv. Pisma, a Crkvu Kristovu, koja je od Krista postavljena da njegov nauk čuva i nepogrešivo tumači, ne samo da ne sluša već se nalazi izvan nje, bit će mu susret s Kristom žalostan, a vječnost jadnija, naprosto nesretna.

15. ADVENTISTIČKI HILIJAZAM

Izraz "h i l i j a z a m" dolazi od grčke riječi hilias, što znači tisuću. Hilijazam je nauka o tisućgodišnjem Kristovu kraljevstvu.

Hilijasta je bilo već u prvim sto-

lješima kršćanstva. Tokom povijesti pojavljivali su se ili kao pojedinci ili u skupinama. Razni sveti Oci pobijali su njihove bludnje. U srednjem vijeku dosta su se bili proširili pod imenom J o a k i m i t i ili A p o k a l i p t i č a r i na temelju naučavanja opata J o a k i m a d a F i o r e iz Kalabrije. S vremenom su neke protestantske sekte bile više ili manje sklone hilijazmu. Danas zastupaju tu krivu nauku u glavnom adventisti i to u produhovljenom obliku, jer je u prošlosti bilo i onih koji su užitke tisućgodišnjeg kraljevstva shvaćali uglavnom kao tjelesne užitke.

Povod hilijazmu dalo je i krivo shvaćanje glave 26.Otkrivenja sv.Ivana, tj. Apokalipse,Sv.Ivan apostol gleda tu kao prorok anđela koji zatvara sotonu "za tisuću godina" u ponor, a u isto vrijeme vlada Krist zajedno sa dušama svojih mučenika i drugih odabranika koji svi uživaju blaženstvo.

Mi ovdje puštamo po strani sve druge vrste hilijasta, koji već pripadaju prošlosti. Iznijet ćemo samo kako si predstavljaju adventisti tisućgodišnje Kristovo kraljevstvo. To je omiljeni predmet njihovih govora i pisama pred neupućenim i priprostim osobama. Nošeni na krilima fantazije mogu tu slikati najružičastijim bojama buduće kraljevstvo. Sve to počiva na praznini, ali na ugodnim zvučnim riječima govornika. Priprosti ljudi ne reflektiraju već oduševljeno slijede govornika.

Sestra Vajt u svojoj "Velikoj borbi" opisuje svim poletom na 13 stranica to buduće adventističko kraljevstvo. Na isti način opisuje ga, ali nešto ukraće, i M.Golubić u svojoj knjižici "Kršćanin i njegova vječna budućnost", kao što i A.Lorencin u knjizi "Pravi Kristovi sljedbenici". Prema tim izvorima prikazat ćemo ovdje to adventističko apokaliptičko kraljevstvo.

Krist će — tvrde adventisti — doskora doći. Uskrisit će p r a v e d n i k e svih vjekova. Ti pravednici koji budu na zemlji, brzo će se preobraziti, i svi će onda unići s Kristom u nebo. Grešnici će ostati uspavani u svojim grobovima. Sotona će biti sam na svijetu da gleda opustošenje i zlo što ga je od početka izazvao na njemu. To njegovo 1000-godišnje bivanje na svijetu za njega je kao da je svezan, jer više nema nikoga komu i s kim bi činio zlo. — Nakon tisuću godina dolazi Krist sa svim svojim odabranicima (uglavnom s adventistima) i ustanovljuje na Maslinskom brdu Novi Jeruzalem. Ujedno uskrisuje grešnike iz grobova. To je drugo uskrsnuće za razliku od prvoga kad su uskrsnuli samo pravednici. Sotona je sada odvezan, jer ima s kim i komu da čini zlo. On sada naređuje grešnicima da se spreme na navalu da zauzmu Novi Jeruzalem. Oni navaljuju, ali Novi Jeruzalem je dobro utvrđen i ne mogu mu ništa. Međutim će se spustiti oganj s neba i progutati, uništiti sve grešnike, a sotona će svršiti u ognjenom sumpornom jezeru da se u njemu navijeke muči. Zemlja će biti tako očišćena od svakoga zla. Ona će se obno-

viti i dobiti izgled kakav je imala prije Adamovog grijeha. Jednom riječju, bit će obnovljen z e m a l j s k i r a j. Pravednici će izići iz Novoga Jeruzalema da obitavaju i uživaju sretnu vječnost u tom zemaljskom raju. Čovjek-pravednik proživljava viđenje sv.Pavla: "Ono što oko nije vidjelo,što uho nije čulo, što ljudsko srce nije zaželjeljelo: ono je Bog pripravio onima koji ga ljube", (1 Kor 2,9).

Što da rečemo o svemu tomu?

—Adventisti se pozivaju na Otkrivenje sv.Ivana, ali ga krivo primjenjuju. Sv. Ivan riše slikovito budućnost Kristove Crkve. Sve je to rečeno u prenesenom — duhovnom smislu. Adventisti to uzimlju u doslovnom i vremenitom značenju. Novozavjetni prorok sv.Ivan prikazuje stanje progonstva Crkve, koja će biti mnoga i razna, ali vjernike ne smije zato obuzeti neki strah, očaj, malodušje, jer će na koncu zlo biti svladano, a dobro će slaviti pobjedu kao i svi oni koji do kraja ostanu vjerni Kristu i njegovoj Crkvi.

Adventisti uče da će najprije uskrsnuti pravednici, a onda, nakon tisuću godina, grešnici.To se protivi riječima Spasitelja koji kaže: "Ne čudite se tomu, jer dolazi čas kada će s v i, koji su u grobovima, čuti njegov glas (Sina Čovječjega) te izići iz njih: k o j i s u č i n i l i d o b r o — na uskrsnuće života; k o j i s u č i n i l i z l o — na uskrsnuće propasti" (Ivan 5, 28.29). Svi će dakle u i s t o v r i-

j e m e uskrsnuti, a ne u razmaku od tisuću godina. I zli ne će biti uništeni, tako da ih nestane, nego će svršiti u paklenom ognju.

Priča o pšenici i kukolju (Mt 13, 30) potvrđuje istodobno uskrsnuće i dobrih i zlih.

Spasitelj će u isto vrijeme održati posljednji sud i dobrima i zlima (Mt 25, 31-33), i zli neće biti uništeni, nego "će otići u vječne muke, a pravednici u vječni život" (Mt 25, 46). — Riječi evanđelja su posve jasne, i zato je nauka adventista koja im se protivi kriva te vodi čovjeka u sigurnu vječnu propast. Te riječi sv.Evanđelja, koje su protivne njihovoj nauci neće oni uopće da spominju (Ivan 5, 28-29, -Mt 25, 31-33, - 25, 46 itd.)

16. ADVENTISTI I BESMRTNOST DUŠE

Začetnica adventista sedmoga dana, "sestra Vajt", u svojoj V e l i k o j b o r b i str.446. piše: "Teorija o besmrtnosti duše je jedna od onih lažnih nauka, koju je Rim (rimska Crkva) uzeo od neznabožtava i unio u kršćansku vjeru." Za potvrdu ove tvrdnje Vajt se poziva na Lutera.

Adventisti uče i vjeruju: čovjek dok živi ima dušu, ali ona po svojoj naravi nije besmrtna. Kad čovjek umre, tijelo se raspadne, a duša ostaje u grobu u besvjesnom stanju i to na isti način duše dobrih i zlih. U tom stanju ostaju sve duše do

drugog dolaska Kristova. Tada uskrisuje on svojom moći pravednike i njihovim dušama daje besmrtnost kao nagradu za dobar život na svijetu. To je prvo uskrsnuće i to uskrsnuće samo pravednika, dok duše zlih ostaju i dalje u grobu u besvjesnom stanju. Dok su duše u grobu u besvjenom stanju, ne trpe ništa; a kad uskrsnu, to im se vrijeme, provedeno u grobu, čini kao hip vremena, makar trajalo to i više tisuća godina. Duše pravednika obdarene besmrtnošću uvodi Krist u tisućgodišnje kraljevstvo. Na svršetku tog tisućgodišnjeg kraljevstva dolazi Krist na zemlju, podiže Novi Jeruzalem na Maslinskoj gori i uskrisuje zle. To je drugo uskrsnuće. Duše zlih ne dobivaju besmrtnost, nego nakon uzaludne navale na Novi Jeruzalem pod vodstvom sotone bivaju uništene ognjem i posve ih nestane.

Kad to fantastično pričanje ne bi prelazilo u vjerovanje s najkobnijim posljedicama za čovjeka, moglo bi se preći preko toga i reći: jedna priča više među tolikim drugima. Ali postaviti tu priču za temelj svoga vjerovanja i moralnog djelovanja, to je za čovjeka najubitačnije.

Svi narodi, pa i oni bez Božje objave, vjeruju u prekogrobni život, a time i u besmrtnost duše. Presmjela je zato — da ne kažemo drzovita — tvrdnja adventista da duša nije besmrtna.

Besmrtnost je duše naravna istina, do koje dolazi naš razum sam po sebi. Duša naime spoznaje i netjelesne, nematerijalne stvari, kao što su npr. istina, krepost, dobrota, zloća, Bog i slično. Ta je spoznaje učinak duše, pa zato mora

i duša biti duhovno biće, jer ne može uzrok biti manje savršen nego posljedica. Dakle duša mora biti netjelesno, duhovno biće. Netjelesno biće ne sastoji se od dijelova. Zato se ona ne može raspasti i tako nestati. Netjelesno biće ne može nestati jedino ako ga onaj, koji ga je stvorio, uništi. U našem slučaju je Bog jedini koji stvara dušu pa je zato može samo on uništiti. — Nu Bog neće uništiti nijednu dušu, jer je on najsavršenije i zato najmudrije biće, a to ne bi bio, kad bi uništio dušu, kojoj je kod stvaranja podao naravnu besmrtnost time što ju je stvorio bez dijelova, duhovnu. Čemu joj je onda dao naravnu besmrtnost? Netjelesno, duševno je biće po sebi neumrlo. Takvim ga je Bog stvorio i njegova premudrost traži da to biće ostane uvijek takvo. Duša je stvorena kao besmrtna i ona će na vijeke ostati takva.

Svakom misaonom čovjeku postavlja se samo po sebi pitanje: a gdje će moja duša na vijeke biti? Božja objava kao i razum, osvijetljen njome, kažu nam da su konačno samo dva moguća stanja: jedno mjesto sreće — raj, ili drugo mjesto boli i nesreće — pakao. Svrha je Božje objave — čitavog svetog Pisma i predaje — da potaknuti čovjeka da u vrijeme zemaljskog života vodi ozbiljnu brigu o mjestu gdje će mu duša biti u vječnosti. Objava u isto vrijeme upozorava čovjeka kamo će mu duša prispjeti ako ne vodi dovoljnu brigu o tome mjestu. Isus je jasno rekao: "Nebojte se onih koji ubijaju tijelo, a duše ne mogu ubiti, nego

se više bojte onoga koji može dušu i tijelo strovaliti u pakao (Mt 10, 28). Dakle za zle ljude nije svršetak u potpunom ništavilu, nego njihovo tijelo i dušu čeka vječni pakao.

17. ADVENTISTI, PAKAO I ČISTILIŠTE.

Adventisti niječu postojanje pakla. On je njima suvišan, kad su jednom zanijekali besmrtnost duše. Po njihovoj nauci dobit će duše pripadnika besmrtnost da mogu s Kristom uživati raj, a duše grešnika bit će uništene, pa prema tome nema smisla da postoji pakao, jer za koga bi postojao? Zato sveznajuća "sestra Vajt" u svojoj "V e l i k o j b o r b i" piše na str. 546.: "Nikakav vječni pakao neće podsjećati otkupljene na strašne posljedice grijeha." — Adventisti ne uče da će biti sotona uništena. On će se mučiti u "gorećoj sumpornoj jami", zbog zla što će ga prouzročiti na svijetu prije drugog Kristovog dolaska. Može se i ta jama nazvati paklom, ali kad se kaže: nema pakla, razumije se da ga nema za ljudske duše.

Pomisao na pakao neugodna je čovjeku. Ali nijekanjem njegova postojanja on ne nestaje. — Naš razum kao i sv. Pismo dokazuju opstanak pakla. Kod svih naroda, i kod onih bez Božje objave, postoji uvjerenje da postoji mjesto kazne poslije smrti za one koji su na svijetu zlo živjeli. Indiferentno je da li se to mjesto zove pakao, had, tartar ili

kako drukčije. Ono je i ostat će mjesto najvećih boli i patnja kroz svu vječnost.

Naš nam razum dalje veli, da svaki zakon mora imati sankcije: nagradu za one koji vrše zakon, a kaznu za one koji ga krše. Božji zakon mora imati jake sankcije, jer je on zakon svemogućega Boga. Bog ima svoje nagrade i kazne takve da se veće ne mogu ni zamisliti. Nagrada je združenje s Bogom u raju, a kazna odalečenje od Boga u paklu.

Kao što je raj vječan, tako je i pakao. Teški naime grijeh je neizmjerno velika uvreda Bogu. Uvreda se ne mjeri po onome koji vrijeđa nego po dostojanstvu onoga koji je uvrijeđen. Neizmjerna uvreda traži neizmjernu kaznu. — Čovjek kao ograničeno biće ne može podnijeti u sebi (intenzivno) neizmjernu kaznu pa mu se onda kazna pretvara u neizmjerno trajanje kazne, a to je vječnost.

Čovjek je opetovano, više puta upozoren i po Božjoj objavi i po razumu na ono što ga čeka, ako teško krši Božji zakon. Ima slobodnu volju. Nije prisiljen da krši Božji zakon. Ako ga krši, krši ga svojom slobodnom voljom i pri tom znade dobro što ga čeka. Dakle sam izabire da bude odbačen od Boga i da svrši u paklu.

Pozivati se ovdje na Božju dobrotu i milosrđe ne vrijedi ništa. Bog je dobar i milosrdan čovjeku dok živi na ovom svijetu, na mjestu kušnje. Bog mu daje za života prigode i pomaže mu svojim milostima da zasluži raj, ali smrću svršava kušnja. Nastupa Božja pravda koja do-

nosi nagradu ili kaznu prema proboravljenom životu na ovom svijetu. Najpogubnija je obmana i zavaravanje samoga sebe umišljati si da nema pakla, a neoprostivo je djelo uvjeravati o tome drugoga.

. . . .

Dokaz iz razuma o opstanku i vječnosti pakla potvrđuje također sv.Pismo na raznim mjestima. Adventisti koji se inače u svemu oslanjaju na sv.Pismo morali bi se ozbiljnije pozabaviti dotičnim mjestima. — Mi ćemo ovdje navesti samo neka izrazitija mjesta o paklu. Kod proroka Danijela čitamo: "Mnoštvo onih koji u prahu spavaju probudit će se; neki na vječni život, a neki na sramotu, da je uvijek gledaju." (Dan 12, 2). Izaija piše: "U Sionu dršću grešnici... Tko od nas može opstati kod ognja što proždire? — Tko od nas može opstati kod vječne žege?" (Iz 33 14). Prorok Jeremija kliče: "Vatru si zapalio, uvijek će gorjeti" (Jer 17, 4).

U Evanđelju govori Isus posve jasno o paklu. Tako kod Mateja (5, 22): "A tko ga (brata) nazove luđakom, odgovarat će zato u paklenom ognju." Dalje u retku 29: "Ako te tvoje desno oko navodi na grijeh, iščupaj ga i baci od sebe, jer ti je bolje da ti propadne jedan od udova, nego da ti cijelo tijelo bude bačeno u pakao." — Slično se kaže kod Marka: "Ako te navodi na grijeh tvoja ruka, odsjeci je, jer ti je bolje kljastu ući u život, nego s dvjema rukama otići u pakao — u neugasivi oganj." (Mk 9, 42).

Još samo da spomenemo jasno i svima poznato mjesto, kad će Isus kazati na sudnjem danu: "Idite od mene prokleti u oganj vječni, što je pripravljen đavlu i negovim anđelima." (Mt 25, 41). —Ove riječi jer su u presudi rečene, imaju se razumijeti posve doslovno.

Posve je dakle sigurno da pakao postoji pa treba računati s time da se u nj može upasti. Tko jednom u nj upadne, ostaje u njemu na vijeke. Za života treba sve učiniti da se ne upadne u tu najveću nesreću. Izbjeći se može, ako se živi po evanđelju i po uputama Crkve koju je Krist ustanovio i ovlastio da vodi ljude na putu spasenja. Ta je Crkva ona kojoj je na čelu nasljednik sv.Petra, a taj je Rimski papa.

. . . .

Č i s t i l i š t e također ne postoji u adventističkom vjerovanju. Ono je "jedna neznabožačka izmišljotina, koju je Rim (Rimska Crkva) nazvao čistilištem i upotrebio da zastrašuje lakovjerno i sujevjerno mnoštvo. To lažno učenje tvrdi da postoji jedno mjesto muka u kome se muče duše onih koje nisu zaslužile vječnu propast, i iz koga oni idu na nebo, pošto se prethodno očiste od grijeha." — Evo tako predstavlja "sestra Vajt" čistilište svojim lakovjernim vjernicima u "V e l i k o j b o r b i" na str. 49.

Naprotiv i razum i objava uče da čistilište postoji. Svakom je razumnom

čovjeku jasno da čovječja duša na smrti može, a i mora biti u jednoj od tri mogućnosti u odnosu prema Bogu. Ili je posve čista i kao takva ulazi u raj; ili je okaljana teškim grijehom i onda dolazi u pakao; ili nije ni posve čista ni okaljana teškim grijehom -- i takvih ima najviše. Kamo da idu te duše? U raj ne mogu, a nepravedno bi bilo da svrše u paklu. Mora dakle da postoji mjesto gdje se one posve očiste od posljedica grijeha, a kad se očiste, dolaze u raj.

Uz ovo naravno i jasno umovanje i objava nam govori o postojanju čistilišta.

Juda Makabejac poslao je u Jeruzalem 12.000 drahma srebra da se prinesu pomirne žrtve za vojnike koji su se ogriješili (ne teško) prisvajanjem tuđih stvari. Nadahnuti pisac nadodaje svoju refleksiju: "Jer je sveta i spasonosna misao moliti za pokojnike da se oslobode svojih grijeha" (2 Mak 12,40-62).

Isus kaže: "I ako tko kaže riječ na Sina Čovječjega, oprostit će mu se; ali tko reče na Duha Svetoga, neće mu se oprostiti ni na ovom ni u budućem svijetu" (Mt 12, 32). Dakle na drugom svijetu postoje čistilište, gdje se zadovoljava za lake grijehe. Spasitelj govori o zatvoru u koji će upasti onaj koji se ne pomiri sa svojim protivnikom. O njemu se kaže da neće izaći iz zatvora dok ne plati i posljednju paru (Mt 5, 26), ali će konačno ipak izaći.

Crkveni pisac Tertulijan u 2. stoljeću piše kako kršćani prinose žrtve za pokojnike, a to mogu jedino za one u

čistilištu da im se prikrate muke i da dođu što prije u raj.

S. E f r e m S i r s k i (+373.), nazvan "Harfa Duha Svetoga" moli vjernike u svojoj "Oporuci" da ga se sjete tridesetoga dana poslije smrti, jer "pokojnici bivaju pomognuti žrtvama koje živi za njih prikazuju". -- A nije moguće pomoći ni odabranici u raju, a ni osuđenicima u paklu, već jedino dušama koje trpe u čistilištu.

O r i g e n (+254.) i njegove pristaše Origenisti zastupali su takozvanu "apokatástasis ton pánton", to jest povratak svega u prvotno stanje kroz očišćenje. Upali su, doduše, u zabludu da se kroz muke može i za teške grijehe dati Bogu zadovoljštinu, ali ta, iako kriva nauka, predmijeva da ima u drugom životu mjesto gdje se može dati Bogu zadovoljština, odnosno da postoji čistilište.

S v. C i p r i j a n (+258.) jasno razlikuje raj od čistilišta, kad u poslanici 46. kleru piše: "Jedno je ući odmah u slavu, a drugo je biti poslan u tamnicu i iz nje ne izaći, dok se ne isplati i zadnji novčić. Jedno je primiti odmah plaću za vjernost i krepost, a drugo je očistiti se od grijeha dugim trpljenjem u ognju.

Apokrifne A p o s t o l s k e K o n s t i t u c i j e, napisane oko g. 380. u sirsko-palestinskim zemljama na grčkom jeziku, kažu: "Molimo za našu braću koja su preminula u Kristu da im Bog, koji je primio duše pokojnika, radi svoje ljubavi prema ljudima, otpusti svaku kaznu i da ih milostiv postavi u mjesto ži-

vih (spašenih)".

S v. Ć i r i l A l e k s a n d r i j s k i (+444.) tumačeći liturgiju u 23. katehezi piše: "Zatim molimo za mrtve... vjerujući da će biti od velike koristi molitve onim dušama za koje ih prikazujemo".

Ovako bismo mogli i dalje navesti navodeći svete Oce i crkvene pisce koji preporučuju molitve za pokojne. Sve to počiva na čvrstom uvjerenju kršćana prvih stoljeća da postoji čistilište.

Čistilište nije vječno kao raj i pakao, pa se zato i ne spominje u Spasiteljevoj presudi na sudnjem danu. Kad i posljednja duša dade zadovoljštinu za svoje prestupke, čistilište će prestati postojati.

Dok čovjek za života mora voditi najveću brigu da poslije smrti ne dođe u pakao, ima se ujedno brinuti da mu nekada ako dođe u čistilište, komu će u odrasloj dobi rijetki izbjeći, netko na svijetu pomogne prikazujući dobra i zaslužna djela, tako da mu se prikrate čistilišne muke. Te su čistilišne muke velike i trajne. Neki ih teolozi izjednačuju sa paklenim mukama, samo što se u paklu trpi bez nade u prestanak, a u čistilištu ima sigurne nade da će prestati.

18. ODNOS ADVENTISTA PREMA KATOLIČKOJ CRKVI

Adventisti u svojim spisima ne napadaju nijednu vjeru kao ni nijednu vjersku zajednicu osim katoličke Crkve. -- Protestantima jedino zamjeravaju da se odviše približuju katolicima; ali što im osobito smeta, to je katolička Crkva, predstavljena u rimskoj Crkvi pod upravom rimskog pape. Sve što se može gorega pripisati jednoj vjerskoj zajednici, to adventisti pripisuju rimskoj Crkvi. Sve njihove napade mogli bismo sažeti u rečenicu: sotona je začetnik i uzrok svega zla na svijetu, a rimska-katolička Crkva je izvoditeljica toga zla! Ne mislimo kazati da su svi adventisti takvi nepomirljivi protivnici rimokatoličke Crkve, ali njihova utemeljiteljica i zato predstavnica "sestra Vajt" u svojoj "Velikoj borbi" predstavlja katoličku Crkvu u najcrnijim bojama svojim sljedbenicima. Logično s njom se poistovjetuju i svi oni koji prevode i izdavaju njezina djela.

Mi ćemo ovdje iznijeti nekoliko njezinih tvrdnja. U "V e l i k o j b o r b i" piše o katoličkoj Crkvi i papinstvu: "Rimokatolička Crkva koja je sjedinila mnogoboštvo sa kršćanstvom i slično mnogoboštvu, pogrešno je prikazala Božji karakter, pribjegavala je također okrutnim i strašnim postupcima. U vrijeme prevlasti papskog Rima postojala su razna sredstva za mučenje, pomoću kojih su

ljudi bili prinuđavani da se slože sa njegovim naukama" (str 462). — Dalje kaže na istoj stranici: "Ako želimo razumjeti strašnu sotoninu surovost, koja se jasno otkrivala stoljećima, i to ne među onima koji nijesu nikada čuli o Bogu, nego u samoj sredini kršćanstva, treba da samo čitamo historiju katoličke Crkve."

"Papstvo je upravo ono što je proroštvo objavilo da će biti otpad posljednjeg vremena (2 Solunjanima 2, 3-4). Njegov je plan i taktika da pokaže narav koja će najbolje odgovarati njegovom cilju. Ali, pod raznim izgledom kameleona, ono uvijek zadržava otrov zmije."

"Da bi se povećala snaga i uspjeh Crkve, papska je hijerarhija u sva vremena smatrala dozvoljenim da se služi lažima i prevarama" (str.487.). "Proročanstvo trinaeste glave Otkrivenja objavljuje da će sila koja je prikazana u simbolu zvijeri sa dva roga u janjetu učiniti da se zemlja i koji žive na njoj — "poklone papstvu" — koje je prikazano kao "ris" (str. 469.). "Da bi osigurala sebi svjetsko blago i počasti, Crkva je počela da traži naklonost i podršku velikaša ove zemlje i, odbacivši Krista, došla je dotuda da je obećavala vjernost predstavniku sotone, rimskom pontifeksu" (str.42.).

. . . .

Pomislimo da se nađe polaznik osnovne škole koji je ujedno i polaznik predvojničke obuke, pa da napiše knjigu o ratnim vještinama, a u njoj da prikaže Hanibala, Aleksandra Velikoga i Napoleona kao neznalice u ratnom umijeću. Mislimo da se ne bi našao nijedan pametan čovjek, koji bi se latio pobijanja takvih tvrdnja. Ako bi se silio da pročita takvu knjigu, samo bi se sažalno nasmiješio.

Povijest katoličke Crkve i papinstva najbolje dokazuje što su oni bili i što su sada u svijetu. — U slijedećem poglavlju prikazat ćemo njihovu Božansku ustanovu i Božansku prisutnost u učenju i djelovanju.

19. USTANOVLJENJE CRKVE I PAPINSTVA

Adventisti mnogo čitaju sv.Pismo. Rečenicama iz njega potvrđuju sve svoje tvrdnje. Te rečenice istina, uvijek ne dokazuju ono što oni hoće da njima dokažu, ali svojim postupkom svakako pokazuju, kako veliku, najveću dokaznu moć pripisuju sv.Pismu. — U ovom poglavlju poslužit ćemo se baš sv.Pismom da pokažemo kako je Crkva i Papinstvo božanska ustanova i kako Isus Krist i danas u njoj vlada preko svoga zamjenika rimskog pape uz pomoć biskupa i svećenika.

Spasitelj je vidljivo, u čovječjem obliku, došao na svijet da svim ljudima omogući spasenje. On je svojom mukom i

smrću dao zadovoljštinu Bogu za grijeh. Ipak da se čovjek spasi, mora sam sudjelovati tako da živi po nauci Kristovoj i da crpi za sebe iz izvora njegovih milosti putem sedam svetih Sakramenata.

Svoju nauku i sakramente morao je nekome povjeriti — da nauku širi, a sakramente da dijeli. Pogotovu je trebalo naći ili ustanoviti neko izabrano društvo koje će se obnavljati i koje će širiti Kristovu nauku i dijeliti sakramente, jer je jedno i drugo nužno potrebno svim ljudima svih vjekova do svršetka svijeta. To društvo mora biti očito i vidljivo, jer svi ljudi imaju u nj stupiti, ako se žele spasiti. Moraju ga dakle poznati i vidjeti, pa im mora biti očito.

Isus je uistinu ustanovio to društvo koje on nazivlje "kraljevstvo Božje" ili "kraljevstvo nebesko" ustanovljeno na zemlji. Sv. Matej spominje u svojem Evanđelju "kraljevstvo nebesko" 51 put, sv. Marko 14 puta, sv. Luka 39 puta. To kraljevstvo nebesko ili Crkvu uspoređuje Isus sa mrežom (Mt 13,47) koja ima u sebi i dobrih i zlih riba. U Crkvi ima i kukolja i pšenice (Mt 13, 24) do konačne žetve.

Crkva Kristova s malim brojem počet će se razvijati u veliko stablo, kao zrno gorušice (Mk 4,30). Na zadnjoj večeri (Iv 17) moli Isus posebice za svoje sljedbenike koji su odijeljeni od "svijeta", jer se nalaze u njegovoj Crkvi. — Društvo svojih sljedbenika Spasitelj nazivlje izričito svojom Crkvom (Mt 16, 18); nju ima da sluša svatko koji hoće da bude član Kristove zajednice: "Tko ne sluša Crkvu, neka ti bude kao neznabožac i carinik" (Mt 18,17).

Krist je dakle osnovao vidljivu, zamjetljivu Crkvu među ljudima kao posebno društvo. — Svako vidljivo društvo među ljudima mora nužno imati i vidljivu upravu. Krist se je sam pobrinuo i ustanovio tu upravu u svojoj Crkvi, a to je apostolski zbor od 12 apostola (Iv 15, 16).

Poslije noći, provedene u molitvi, izabra Isus dvanaestoricu među svojim učenicima i nazva ih on sam apostolima (Lk 6, 13). —Njima kao upravljačima Crkve otkriva tajne Božjega kraljevstva (Mt 13, 10); njima daje izričitu vlast da mogu opraštati grijehe (Iv 20,21). Ta vlast siže i do neba, jer njezine odredbe i nebo prima i odobrava (Mt 18,28). Poistovjetuje ih donekle sa samim sobom kad im kaže: "Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire. Tko prezire mene, prezire Onoga, koji je mene poslao" (Lk 10,16). — Djelokrug apostola je cijeli svijet i nitko se neće spasiti ako ne sluša njihovo propovijedanje i ako ne živi po njemu; apostoli kod poučavanja nisu sami, Krist je s njima (Mt 28,18-20) i čuva ih da ne iskrive ili krivo predlože ljudima njegovu nauku. To ne bi onda moglo ljude dovesti k spasenju nego u propast.

Krist je dakle sam lično ustanovio apostolski zbor, odredio mu svrhu i djelokrug i obdario ga nepogrešivošću. Dok je bio Krist vidljivo na svijetu, bio je duhovna i vidljiva glava apostolskog zbora, ali kad je uzašao na nebo, nije mogao zbor od ljudi, makar ih bilo samo dvanaest, ostati bez stalne i vidljive glave.

Zato je Krist imenovao Šimuna Petra za vrhovnu glavu apostolskog zbora, a time i čitave svoje Crkve. U tu mu svrhu najprije obećaje vrhovnu vlast i mijenja ime Šimun u Petar riječima: "Ti si Petar (= stijena), i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu i vrata pakla neće je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga (dakle Crkve), pa štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, a štogod razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima" (Mt 16, 18.19.). Tim slikama: stijena, ključevi, svezati i odriješiti označuje Spasitelj i određuje ulogu sv.Petra u Crkvi.

To je bilo svečano obećanje Sina Božjega pa se je kao takovo imalo i izvršiti. A izvršilo se je kad je Isus poslije uskrsnuća kod Tiberijanskog jezera kazao Petru: Pasi janjce moje, pasi ovčice moje, pasi ovce moje!(Iv 21). Dakle jednom riječju: pasi sve koji se nalaze u mojoj Crkvi.

Tim riječima postavlja Isus Petra za pastira nad cijelom Crkvom. Postavlja ga za svojeg zamjenika na zemlji. Onu vlast koju je Krist imao dosada u Crkvi prima Petar, bez ikakvog ograničenja. A ta vlast nije dana Petru radi njega već radi stada; pa dok bude postojalo stado, postojat će i ta Petru dana vlast. Petrov nasljednik naslijedit će potpunu Petrovu vlast nad čitavim stadom, nad cijelom Crkvom.

I Petar je bio potpuno svjestan svoje vlasti. On predlaže izbor Matije mjesto Jude (Dj.ap. 1,16). — On prvi propovijeda Židovima i brani apostole od osvade

(Dj.ap.2,14). —On čini čudesa (Dj.ap.3, 7). On brani apostole pred Velikim vijećem (Dj.ap. 4,8). —On prima prve pogane u Crkvu po Božjem naređenju (Dj.ap.10). Na Jeruzalemskom saboru (G.50.) govori Petar prvi i svi se s njime slažu (Dj. ap. 15,7). — Evanđelisti priznaju Petru vrhovnu vlast te ga uvijek ne prvom mjestu spominju kad govore o apostolima. Oni i u prvom dijelu Djela Apostolskih govore isključivo o Petru, jer je on glava Crkve i kao takav je usko povezan sa događajima prve Crkve, koje povijest želi nam predočiti sv.Luka u Djelima Apostolskim.

Neki, u nastojanju da ospore vrhovnu vlast rimskoga Pape, pozivaju se na sv.Pavla, jer da on nije priznavao vrhovnu vlast sv.Petra, po kojemu su je dobili njegovi nasljednici.U tu svrhu pozivlju na poslanicu Galaćanima (2,11), gdje Pavao veli: "A kad je Kefa došao u Antiohiju, ja sam mu se u lice suprotstavio, jer je zavrijedio ukor." — Tim riječima sv.Pavao baš ističe vrhovnu Petrovu vlast u Crkvi. Treba riječi uzeti u kontekstu. — Protivnici su napadali Pavla kod Galaćana predbacujući mu da on nije pravi apostol. Pavao dokazuje da je on apostol, od Isusa izabran, prosvijetljen i ovlašten da propovijeda veselu vijest tj. Evanđelje. To su mu potvrdili i Jakov i Petar (Kefa) i Ivan. Time što veli Pavao da se opro Petru hoće da istakne drugim riječima: Ja sam se opro i samom Petru, a vi svi znate tko je Petar i koja je njegova vlast, odnosno ako me je Petar, glava Crkve poslušao, to je

znak da i ja nešto vrijedim.

Što je između Petra i Pavla vladao kolegijalni, drugarski odnos, to nipošto ne osporava Petrovo prvenstvo u Crkvi. Ovdje je (Gal.2.11) Pavao bratski prigovorio Petru, što popušta obraćenim Židovima da unose u Crkvu starozavjetnu obavezu o zabrani mesa nekojih životinja, kad to ne "opravdava čovjeka", a smetalo je poganima da pristupaju u kršćansku crkvu.

Sv.Petar je bio smrtan čovjek. Zar da onda vrhovna vlast u Crkvi prestane njegovom smrću? Jasno je da je vrhovna vlast u Crkvi morala i dalje postojati, inače bi se Crkva raspala. Vidili smo da je Petar primio vrhovnu vlast radi Crkve. Prema tome dokle bude postojala Crkva, postojat će u njoj i vrhovna vlast, primljena od samoga Krista.

Za svoga života ili na samrti mogao je sv.Petar imenovati svojeg nasljednika, ali nigdje se ne spominje da je on to učinio. Prema tomu je njegov nasljednik onaj koji ga nasljeđuje na njegovoj apostolsko-biskupskoj stolici. — Povijest nam svjedoči da je sv.Petar bio šest godina biskup u Antiohiji Sirskoj, a onda je prešao u Rim. Tu je osnovao biskupiju i bio je njezin biskup sve do svoje smrti — godine 67. (ili 63.), kad je u Neronovom progonstvu završio svoj život mučeničkom smrću na križu. Pokopan je na groblju koje je bilo na Vatikanskom brežuljku. U najnovije vrijeme drži se da mu se je našao i prvotni grob pod sadanjom crkvom sv.Petra.

Sv.Petra je naslijedio kao biskup

rimske stolice sv.Lino (+76.), zatim sv. Kleto (+88.), treći je bio sv.Klement Rimski (+97.). Svi su prvi kršćani priznali vrhovnu vlast nad Crkvom rimskom biskupu, kojega su zvali Papom (tj. Ocem cijele Crkve). Postoji pismo sv.Klementa rimskoga, upravljeno Crkvi u Korintu, kojim, na molbu Korinćana, rješava on g. 96. jedno pitanje u Korintskoj crkvi. U to je vrijeme još živio u Efezu sv.Ivan Evanđelist, ali Korintćani se ne obraćaju na apostola Ivana nego rimskog Biskupa. Bilo im je jasno, ma koliki bio ugled sv.Ivana, da on ne može autoritativno riješiti njihovo pitanje, dok može to učiniti rimski biskup, jer on ima vrhovnu vlast nad cijelom Crkvom. — Nešto slično dogodilo se je u vrijeme pape Viktora (189-198) koji je odredio kada da se slavi Uskrs u nekojim istočnim Crkvama, koje su se bile udaljile od općeg običaja — i svi su ga poslušali.

Smatramo suvišnim da ovdje nabrajamo crkvene pisce prvih stoljeća koji izvješćuju o jednom ili drugom činu za čitavom Crkvom.

U 16. stoljeću počeli su protestanti svom žestinom dokazivati da rimski biskup nije nasljednik sv.Petra, i da prema tome nema vrhovne vlasti u Crkvi, nego, u koliko je ima, da ju je uzurpirao pomoću svjetovne vlasti. Te tvrdnje ne drže danas ni sami protestanti za istinite. Znanost ih je davno pobila. Utvrdila je protivno, naime da je rimski papa doista nasljednik sv.Petra u potpunoj vlasti nad Kristovom Crkvom.

To naše nešto odulje poglavlje za-

ključujemo ovim činjenicama:

Isus Krist je ustanovio Crkvu. Njoj je povjerio svoju nauku da je čuva i širi. U Crkvi je osnovao upravu sa jednom vrhovnom glavom. Sam je Krist povjerio sv.Petru vrhovnu vlast u Crkvi. Petar je time postao zamjenik Kristov u Crkvi. Petra je u vlasti naslijedio rimski biskup, koji prema tome ima u Crkvi istu vlast koju je imao Petar. Za sve smo to iznesli dokaze iz sv.Pisma i povijesti.

Adventisti bi morali pozornije pročitati mjesta sv.Pisma o ustanovljenju Crkve i vlasti u njoj, pa bi, ako su dobronamjerni, ispravili svoj sud o rimokatoličkoj Crkvi i o papinstvu u njoj. -- Ipak u posljednje vrijeme su oni ublažili napade na katoličku Crkvu, a ponekuda su i posve prestali napadati je.

20. JESU LI SE CRKVA I PAPINSTVO IZNEVJERILI SVOM POZIVU

Adventisti da opravdaju svoj stav prema katoličkoj Crkvi i papinstvu kažu: Prvotna Crkva i staro kršćansvo u početku -- kroz prva tri stoljeća -- naučavali su pravu Kristovu nauku i držali su se pravog Kristovog duha, ali kad je Crkva dobila slobodu od Konstantina Velikoga u četvrtom stoljeću (g. 313.), izgubila je pravi Kristov duh. Danas u rimokatoličkoj Crkvi, kažu oni, nema ništa od Kristove nauke, i ona je

danas poganska.

Na tu neosnovanu i posve proizvoljnu adventističku klevetu ukratko odgovaramo: Evanđelja nam jasno govore da je Krist osnovao svoju Crkvu na zemlji. Njoj je povjerio svoju nauku da je širi, i sakramente da ih dijeli. Prema tome ta Crkva mora da negdje na zemlji postoji. -- Toliko više pošto je Krist kazao njezinim pastirima: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28,20). Isto tako veli Krist i Petru kad mu obećaje vrhovnu vlast u Crkvi: "I vrata je pakla i smrti neće nadvladati" (Mt 16,18) (to jest Crkvu). -- Prema navedenim riječima Crkva će postojati do svršetka svijeta i to bez prekida, neprestano, jer Krist veli: "u sve dane"--ne samo u nekom razdoblju.

Pitamo sada adventiste: pa gdje je ta crkva danas? Oni kažu da su oni ta prava Isusova Crkva. Primjećujemo: ali oni se pojavljuju tek polovicom devetnaestoga stoljeća, dakle od četvrtoga do polovice devetnaestoga stoljeća na zemlji ne bi bilo Kristove Crkve ni prave Kristove nauke. Dosljedno Krist bi bio prevario i lagao kad je kazao da će biti uz apostole odnosno uz njihove nasljednike "u sve dane", a ne bi dakle bio preko četrnaest stoljeća.

Krist je obećao da vrata paklena neće nadvladati Crkvu a prema adventističkom učenju vrata su je paklena uništila. Krist je dakle lagao i varao. To je hula na Krista, koja nužno proizlazi iz naučavanja adventista.

A sada Pitamo adventiste: otkuda su oni saznali za Kristovu nauku? Tko im ju

je predao? Tko im je čuvao i predao sv. Pismo, gdje se nalazi prava Kristova nauka? Između Krista i adventista proteklo je devetnaest stoljeća, pa koju vezu i preko koga je oni imaju sa Kristom? — Gdje je kod njih vrhovna crkvena vlast, povezana neprekinutom vezom preko nasljednika sv. Petra? Evanđelje nam jasno govori da je jedino Petar primio vrhovnu vlast u Crkvi.

Katolička Crkva s Papom na čelu jedina je dakle prava Kristova Crkva. Jedino ona je jedna, sveta, sveopća i apostolska. Jedino ona čuva pravu Kristovu nauku. Jedino je ona povezana neprekinutim nizom svojih poglavara s apostolima, sa Petrom.

* * *

Da spomenemo nekolikim riječima još jednu neispravnu i posve krivu tvrdnju adventista. Oni vele, da je Katolička Crkva bez unutarnjega kršćanskoga života i rada. — Sve se dade izreći pa i ta neistina!

Mogu li adventisti pokazati na neku dogmatsku istinu ili moralni princip, što ga uči katolička Crkva, a da bi to bilo krivo, pogubno?! — Oni se doduše mogu pozvati na slabe katoličke vjernike, ali ti su slabi pa i zli baš zato, što neće da slijede i slušaju Crkvu, koja ih ispravno uči i upućuje. Oni su doduše članovi Crkve, ali nevrijedni članovi. Krist je predvidio u svojoj Crkvi dobre i zle: — pšenicu i kukolj — dobre i slabe ribe.

— Njihova zloća je njihova stvar, a nikako se ne može pripisati Crkvi. Ona je čista i sveta, jer je Krist njezina duhovna glava.

Tvrditi da je katolička Crkva bez života, posve je neozbiljno. Ta dosta je letimice prolistati povijest Crkve i njezinog djelovanja kroz stoljeća; što li sve ona nije proizvela preko svojih članova, Redova, duhovnih zadruga! Sveci katoličke Crkve jesu najjasniji dokaz kako se čovjek može visoko dignuti i približiti uzoru Kristu, kad živi po uputama Crkve.

Sveopći crkveni sabori, pa tako i najnoviji — drugi vatikanski — najočitiji su dokaz nutarnjega kršćanskoga života i rada u katoličkoj Crkvi, a sve pod vodstvom rimskoga pape.

21. PRAZNINE U ADVENTISTIČKOM VJEROVANJU

Za adventiste sedmoga dana ne možemo kazati da nisu kršćani. Oni su kršteni, i to valjanim krštenjem, kad djelitelj krštenja ima namjeru da uronjavanjem krštenika u vodu čini ono što je Krist naredio, odnosno što hoće Crkva Kristova da tim obredom izvrši.

Oni vjeruju i neke kršćanske istine, npr. da Bog postoji, da je on stvoritelj i uzdržavatelj, da se je druga Božanska osoba utjelovila da spasi čovjeka. Oni vjeruju u presveto Trojstvo, premda,

kako smo već kazali, nije jasno njihovo vjerovanje u jednakost Duha Svetoga sa druge dvije Božanske osobe. Vjeruju da sveto Pismo sadrži Božje otkrivenje čovjeku. — Time je iscrpljeno sve njihovo dogmatsko vjerovanje. Vjeruju doduše još neke dogmatske istine, ali ih na svoj pogrešni način shvaćaju, kao na primjer da besmrtnost duše dobivaju samo izabrani, i to kao dar. Vjeruju i u opstanak raja, ali i opet na svoj pogrešni način.

Mnogo je veći broj kršćanskih istina koje adventisti ne vjeruju. Tako ne vjeruju u naravnu besmrtnost duše, u opstanak pakla i čistilišta, u sakramente i njihovo milosno djelovanje, u zajednicu svetih, u opstanak i plodove novozavjetne žrtve, svete mise, u Božansku ustanovu crkvene vlasti i njezinoga nepogrešivoga naučavanja, u posebne povlastice Majke Božje, u kult i zagovor svetaca, u postojanje i učinak oprosta itd.

. . .

Što da kažemo o moralnoj adventističkoj nauci? Ona se temelji na svetom Pismu pa je utoliko dobra, ali nije potpuna, pače je veoma manjkava. Ona potiče čovjeka da živi po Božjim uputama, primjenjenim u svetom Pismu, da izbjegava zlo i čini dobro, ali sve je to odviše teoretski. Moralna nauka mora pokazivati kako da se čovjek čuva, na koji način da čini dobro. Ako se je čovjek odalečio od Boga grijehom, kako da opet postane dijete Božje. Po adventističkoj

nauci oproštenje grijeha stoji u osobnom probuđenju vjere u zasluge Kristove, kao kod protestanata; ali vjera sama ne opravdava čovjeka u Novom zavjetu. Krist je jasnim riječima ustanovio sakramenat za oproštenje grijeha kad je kazao apostolima: "Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe oprostit će im se; kojima zadržite, zadržat će im se" (Ivan 20, 22). Adventisti nemaju svećenikâ koji bi ih kao posrednici izmirivali s Bogom. — Nemaju svoje crkvene vlasti, a još manje nepogrešive vlasti u pitanjima vjere i morala. Oni drže da Duh Sveti prosvjetljuje svakoga pojedinca kad čita sv.Pismo, ali onda zašto tolika cijepanja i toliko vrsti adventista? Ne možemo reći da Duh Sveti jednoga prosvjetljuje na ovaj, a drugoga na onaj način.

Središte kršćanskog kulta i milosnog života za Kristove sljedbenike je žrtva svete mise. A evo što njihova utemeljiteljica i proročica Vajt u svojoj "Borbi", str.49., piše o svetoj misi: "Biblijska uredba o večeri Gospodnjoj zamijenjena je idolopokloničnom žrtvom mise. Papinski svećenici izjavili su da svojim nerazumljivim mrmljanjem pretvaraju običan kruh i vino u pravo "tijelo i krv Kristovu". Bogohulnom naduvenošću su tvrdili da mogu "stvoriti Boga". Od kršćana se tražilo pod smrtnom kaznom da vjeruju u ovo strašno krivovjerje, koje je hula na Boga. Mnogi koji su to odbili bili su osuđeni na smrt na lomači".

Teško je naći pogrdnije riječi o sv. misi! Adventisti ne poznaju kult svetaca kao ni Majke Božje. Sve je to za njih ido-

lopoklonstvo.

Svu svoju moralnu nauku ruše sami adventisti nijekanjem besmrtnosti duše i postojanja pakla, o čemu smo već posebice govorili. Ovdje opažamo samo ovo: Čovječja je narav uslijed istočnoga grijeha više sklona na zlo nego na dobro. Da se može čovjek čuvati zla, treba da ima i jake poticaje. Ti poticaji su u tomu što se zlo sigurno kažnjava, a dobro nagrađuje i to vječnim sankcijama. Adventisti uče i vjeruju da čovječja duša poslije smrti zajedno s tijelom dolazi u grob; tijelo se raspada, a duša čeka svoje uskrsnuće u nekom uspavanom stanju. Poslije dugog vremena, prije sudnjega dana, bit će duša probuđena, ali zatim, u koliko je grešna, i uništena. Pitamo se sada: gdje je ovdje sankcija za zlo, odnosno za dobro? Adventisti će kazati: u uništenju. Ali je li to dovoljan motiv da čuva čovjeka na ovome svijetu od zla? — Čovjek, sklon na zlo, kazat će: Činit ću zlo, jer u tome vidi svoje vremenito dobro, a za stanje poslije smrti nije me briga, jer kad ne budem postojao, neću ni trpjeti!

Ne mislimo kazati da su zato adventisti ljudi zli i opaki. Ima i kod nj dobrih ljudi, koji su naivno stupili u adventizam, a sad ne znaju ili nemaju moralne sile da se oslobode od te zabl de. — Ono što mi hoćemo da kažemo jes to, da adventizam nema jakih moralnih motiva da čuva čovjeka od zla puta.

22. ADVENTISTIČKI VJERSKI NADOMJESTAK

Adventisti moraju i sami uvidjeti te osjećaju prazninu svoga vjerovanja u teoriji i praksi. Da ispune tu prazninu, zabavljaju i oduševljavaju svoje sljedbenike iskvarenom naukom o skorom Kristovom dolasku na svijet i o sreći koju će im donijeti taj dolazak. Zatim ih zabavljaju razlozima za svetkovanje starozavjetne subote, i u to postavljaju toliku važnost da smatraju to temeljnim dokazom svoje pravovjernosti. A sve to počiva na njihovom proizvoljnom gledanju, koje je na koncu i nelogično. Kad već hoće da drže starozavjetnu subotu, morali bi držati i druge starozavjetne blagdane i propise o žrtvama, o obrezovanju, o jelu čistih i nečistih životinja, o ritualnim pranjima, itd.

Napokon adventisti nemaju nikakvog kulta, a kult je sastavni dio svake religije. Imaju doduše "večeru Gospodnju" četiri puta na godinu. To je blagovanje jednostavnog kruha i bezalkoholnog vina kao uspomena na Isusovu zadnju večeru u posve profanom značenju. — Obred krštenja uronjavanjem u vodu bio bi čin kulta, ali to je sve. — Propovijedanje i pjevanje nabožnih pjesama je popratni čin kulta, ali to ne stvara kult. — Da svoje vjernike nečim zabave i nadomjeste religiozni manjak, naučavaju da je grijeh i zlo pušiti, piti ruski i kineski čaj, tursku kavu, piti alkoholna pića,

služiti se narkoticima i slično. — To je doista ispravno, ukoliko te stvari štete zdravlju, ali to sve ne mora odmah biti grijeh, a zatim to ne spada u vjersko naučavanje nego u sanitarno poučavanje.

Iz tog kratkog upozorenja vidi se da je adventizam sedmoga dana zadržao nešto od ispravnog kršćanskog vjerovanja, ali je u mnogo većoj mjeri kršćanski nepotpun i kriv. Niječe i zabacuje tolike kršćanske vjerske istine koje je Bog objavio u sv.Pismu, na koje se oni inače i više nego treba pozivaju te ga onda po svoje tumače. Ako je nešto u prilog njihovim fantastičnim tvrdnjama i računima, to upadno ističu; a što se očigledno kosi s njihovim naučavanjem, to niti ne spominju ili posve krivo tumače. — Da spomenemo ova dva primjera: Kod Mateja (16, 13-20) kaže Isus Petru: "Ti si Petar (stijena), i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu... Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga..." (to jest Crkve). Tekst je posve jasan, ali budući da vrhovna vlast Petra i njegovih nasljednika nije u prilog adventistima, oni vele da tu Krist obećaje da će na sebi sagraditi Crkvu. — Kod sv.Ivana (6, 48-71) Isus upadno ističe realnost euharistijskog kruha i potrebu njegovog blagovanja, tako da se Židovi sablažnjuju, a nekoji ga od dotadanjih učenika napuštaju, jer im je neshvatljivo i odvratno da blaguju čovječje tijelo. Adventisti tumače da ondje govori Krist o svojoj nauci kao hrani. Primjećujemo: ali da se je radilo o nauci, Krist bi bio mogao, a i morao, da

izbjegne sablazam i otpad, kazati: nu ne radi se ovdje o mojem tijelu već o mojoj nauci! Ali Isus još jače ističe: "Zaista, zaista, kažem vam, ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete njegove krvi, ne ćete imati život u sebi. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni. I ja ću ga uskrisiti u posljednji dan". To znači: na vječni i sretni život.

Adventisti ne poznaju euharistijskog kruha i vina. Oni će zaista uskrsnuti, jer će svi ljudi jednom uskrsnuti, ali da li će njihovo uskrsnuće biti na život ili na smrt?!

23. ŠIRENJE ADVENTIZMA SEDMOGA DANA

Adventisti su se pojavili god. 1833. kad je njihov začetnik Vilim Miller objelodanio knjigu: "Dokazi iz sv.Pisma i povijesti za drugi dolazak Kristov oko godine 1844.". — U listopadu 1844., kad su očekivali dolazak Kristov s neba na zemlju, Millerov je pokret brojio oko 200.000 pristaša sa 200 propovjednika. Kad Krist nije došao u očekivani dan, Miller i njegove pristaše bili su izopćeni iz baptističke crkve (u SAD), njihov je broj spao na 50.000. Bilo bi ih i posve nestalo, da nije nastupila "sestra Vajt" i dala novo tumačenje u vezi Isusovog dolaska. Ona je iz baptističkog ogranka kojemu je pripadala prenijela u Millerov adventizam svetkovanje subote,

što je postalo specijalnom oznakom adventista sedmoga dana ili subotara.
— Prema tomu dok je Miller uopće začetnik adventista, Vajt je začetnica glavnog adventističkog ogranka, koji je godine 1860. primio službeni naziv: a d v e n t i z a m s e d m o g a d a n a.

Budući da su među adventistima oni "sedmoga dana" najrašireniji, to se oni redovito nazivaju jednostavno "adventisti" pa ih tako zovemo i mi u toj raspravi, kako je već više puta rečeno.

Do god. 1863. bili su adventisti ograničeni na Sjevernu Ameriku. U Evropi su se najprije počeli širiti u Švicarskoj među kalvinistima u Baselu preko jednoga otpalog svećenika iz Poljske.

Godine 1878. osnovana je posebna misija za širenje u Evropi, osobito u Njemačkoj, gdje je Hamburg postao središte adventističke propagande. Najbrojniji su bili uvijek u Njemačkoj.

Početkom prvog svjetskog rata bilo ih je u Njemačkoj 14.263, a početkom drugog svjetskog rata brojili su 36.820 članova u 800 vjerskih općina.

Poslije prvog svjetskog rata proširio se je adventizam, iako ne masovno, i po drugim kontinentima. — God 1930. bilo je na svijetu oko 200.000 adventista. To se odnosi samo na odrasle, jer zajedno sa djecom moglo ih je biti i do 500.000. — Prema Herderovom "Leksikon für Theologie und Kirche" od god. 1957. ima na svijetu oko jedan milijun odraslih adventista sedmoga dana sa 3.000 propovjednika. Računajući i djecu možemo kazati da ih svih skupa ima na svijetu dva

milijuna.

Kod nas su se pojavili adventisti (subotari) početkom ovog stoljeća (god. 1900.) u Vojvodini. Danas ih ima pojedinačno po cijeloj Jugoslaviji. U nekim većim mjestima imaju svoje vjerske zajednice (općine, crkve). Tako npr. imaju u Zagrebu tri "crkve" gdje se subotom i nedjeljom sastaju. — Poslije drugog svjetskog rata razvili su veliku propagandu pomoću američkih paketa, pa je i to privuklo mnogo njih u adventizam.
— Adventisti polažu veliku brigu za socijalnu skrb svojih članova, pa tako dosta njih stupa u adventizam da dođu do zaposlenja, da dobiju stan ili uopće neku materijalnu korist.

Adventisti su podijelili svijet u velika područja, koja nazivaju "polja". Tako postoji australsko- azijsko polje, sjeverno, centralno i južno evropsko polje, i polje srednjeg istoka. Ta se polja djele na manje "oblasti" (kao na biskupije). — Kod nas postoje tri oblasti: Zapadna sa sjedištem u Zagrebu obuhvaća Hrvatsku, Sloveniju i Bosnu; Sjeverna sa sjedištem u Novom Sadu, obuhvaća Vojvodinu i dio Srbije; Južna sa sjedištem u Beogradu prostire se na ostalom dijelu Srbije, u Makedoniji i Crnoj Gori.

Na prvi pogled moglo bi se činiti da se adventizam brzo širi. Ali ako imamo pred očima njegova propagandistička sredstva kojima raspolaže, moramo zaključiti da njegovo širenje ne samo nije brzo već je polagano.

Subotari raspolažu prije svega jakom i velikom štampom. Izdaju na mili-

june primjeraka svojih glasila na 198 jezika i narječja. Imaju 43 izdavačka poduzeća. — Prema jednoj kratkoj vijesti Minhenskog crkvenog vjesnika (br. 50. 1965.) g. 1964. izdali su preko milijun Biblija i knjiga nabožnog štiva u vrijednosti od sto milijuna njem.maraka. — Kod nas izdaju svake godine dosta knjiga, a imaju i svoj: "Glasnik kršćanske adventističke crkve", koji izlazi u Beogradu već 10 godina.

Uz štampu raspolažu i drugim propagandističkim sredstvima. Tako su godine 1956. imali (u svijetu) 4.300 pučkih škola, koje sami uzdržavaju, kao i više stotina viših škola i tako zvanih subotnih škola za odrasle. — Uz misionare i propovjednike imaju i posebne kolportere koji prodavaju od kuće do kuće njihovu štampu... — Ti kolporteri obavljaju svoju službu veoma zaneseno. — Imam pred sobom knjigu od M. Golubića: "Kršćanin i njegova vječna budućnost". Na koricama je napisao neki student: "Donio je u kuću neki mladić, nudio za sto dinara, i onda ostavio badava, jer je gospodarica nije htjela kupiti. Ožujak 1963." — Napokon je svaki odrasli član dužan da svake godine dovede barem jednoga stranca na njihove sastanke.

Možemo pitati: a odakle adventistima novčana sredstva za podržavanje tolike propagande? — Na to odgovaramo: Nešto dobivaju od rasprodaje svojih knjiga i glasila, drugi dio dobivaju od svojih dobrovoljnih doprinosa. Tako npr. dobrovoljni doprinosi za misije god. 1956. iznosili su 12 milijuna dolara. Najveći

i najsigurniji novčani doprinos dolazi im od "desetina". Svaki je vjernik dužan po židovskom starozavjetnom propisu da daje "crkvi" deseti dio svojih prihoda. Na taj se način prikupe ogromne svote kojima se podržava velika propaganda u obliku štampe, propovijedanja, misija, uzdržavanja bolnica i sirotišta te drugih ustanova čovjekoljubivog smjera.

Svaki svjesni pripadnik adventizma vodi brigu, da njegov "brat" i "sestra" predade zajednici deseti dio svojih prihoda.

24. VJERSKI ADVENTISTIČKI SASTANAK

Adventisti, barem oni kod nas, nemaju posebnih zgrada koje bi bile njihove "crkve". Mjesto gdje drže sastanke oni doduše nazivaju "crkva", ali to nije nego poveća dvorana, poput kino- dvorane, u sklopu stambene zgrade.

Na zidovima ove dvorane nalaze se razni napisi iz Biblije. Na pročelju je podij sa stalkom. Na pozadini podija visi na zidu poveći križ, a ispred podija je mjesto za pjevački zbor, koji prati harmonij kod pjevanja. U dvorani su sjedala bez klecala za klečanje. Kod "službe Božje" ili se stoji ili sjedi.

Služba Božja sastoji se od čitanja biblije, govora "brata predstojnika" i pjevanja nabožnih pjesama. — Vjernici koji se međusobno nazivaju "brat" i "sestra", razne su dobi i zanimanja. Prevla-

dava ženski svijet i to zrelije dobi. Ima i mlađeg muškog svijeta, koji kod ulaza pomažu skidati kaput ili kabanicu, koje spremaju u garderobu i vode pojedine vjernike do određenog mjesta. Dolazi i nešto malene djece, koju sa sobom dovedu njihove bake. — Sve se odvija ozbiljno, mirno i tiho.

Propovijedi i nagovori nisu dogmatske naravi nego ponajviše moralni i pobudni. Temelje se na mnogim citatima iz sv.Pisma. Proste vjernike, osobito iz ženskog svijeta i one bez dubljeg umovanja, mogu da zadovolje takvi nagovori, ali misaonije i racionalnije duhove ne mogu da zadovolje govori bez dubljeg dogmatskog obrazloženja. — To se isto može kazati i za čitav taj vjerski sastanak. On ne može da dade neko duhovno zadovoljstvo i polet. Jednoličan je, sličan svakom drugom svjetovnom sastanku. Kod vjerskog sastanka ima da iskazuje čovjek dužno poštovanje, kult Bogu sa sviješću da time vrši svoju dužnost prema Bogu. Kod adventističkog vjerskog sastanka ne dolazi to do izražaja.

25. ZAKLJUČNA RIJEČ

U toj raspravi o adventistima sedmoga dana pokušao sam prikazati njihovu nauku prema njihovim vlastitim spisima.

Svrha mi je pobliže upoznati duhovne pastire, a preko njih i katoličke vjernike na vjerske zablude adventista, koji se redovito služe riječima sv.Pisma da dokažu svoje stavove. — Posebice sam istaknuo njihov dio nauke o skorom dolasku Kristovu, s kojim uz svetkovanje subote povezuju sve svoje vjerske nazore.

Katolički vjernici, slabo upućeni u kršćanske istine, mogu im lako povjerovati kad im dolaze s navodima iz sv.Pisma i svojevoljno ih primjenjuju svojim tvrdnjama. Zavedeni vjernici napuštaju tada svoju Crkvu i krenu prema vječnosti putem adventizma.

A Krist je ustanovio samo jednu Crkvu spasa. Adventisti su izvan prave Kristove Crkve pa neka zaključe sami što ih konačno čeka. — Sv.Ciprijan (+258) je kazao veliku istinu, kad je napisao: Ne može naime imati Boga za Oca tko nema Crkvu za Majku. Pri tom je imao pred očima samu i jedinu katoličku Crkvu.

Kad se radi o sretnoj ili nesretnoj vječnosti, treba da se svatko najozbiljnije ispita i da prosudi kamo ga vodi njegov životni put. Ako je taj put kriv, mora znati da je završetak krivog puta neminovna nesreća i propast. — Put koji vodi k vječnoj i sigurnoj sreći je samo onaj što nam ga je pokazao Isus Krist koji je kazao o sebi: Ja sam put, istina i

život. Sigurna i pouzdana voditeljica na putu spasenja je i opet sama i jedina katolička Crkva, kojoj stoji na čelu nasljednik sv.Petra sv. Otac papa kao zamjenik Kristov na ovom svijetu.

Sadržaj

Stranica: